

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.23.1.2023

Edyta Wilk
Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Rzeszowie
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Rzeszowie
ul Langiewicza 28, 35-021 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/038 Nadzór Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa nad produkcją i obrotem
materiałem siewnym roślin rolniczych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Edyta Wilk, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa, od 30 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia kontroli ¹ .
Zakres przedmiotowy kontroli	Nadzór nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2023 r. z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą, a także zdarzeń występujących do zakończenia czynności kontrolnych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/173/2023 z 29 września 2023 r. 2. Agnieszka Pomykała, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/174/2023 z 29 września 2023 r. (akta kontroli: Tom I str. 1, Tom III str. 3)

¹ 29 listopada 2023 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa⁴ realizował ustawowe zadania w zakresie nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych, jednakże w poddanych badaniu przypadkach, w ramach posiadanych kompetencji i obowiązków, nie w pełni przestrzegał obowiązujących przepisów.

Struktura organizacyjna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie⁵ została właściwie przygotowana, a zasoby kadrowe przeszkolono do realizacji zadań w kontrolowanym zakresie. Nadzór nad wytwarzaniem, oceną i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych należał do upoważnionych przez Wojewódzkiego Inspektora pracowników Działu Nadzoru Nasiennego, oraz jednostek terenowych, którym formalnie przypisano te zadania. Ocenę materiału siewnego roślin rolniczych wykonywali pracownicy WIORiN⁶ oraz osoby fizyczne, które uzyskały akredytację⁷. Ewidencja podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym prowadzona była prawidłowo z uwzględnieniem zmian wpływających na jej aktualizację. Nadzór WIORiN nad obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych, w tym przygotowaniem i dopuszczeniem do obrotu był zgodny z przepisami dotyczącymi produkcji i obrotu materiałem siewnym roślin rolniczych. W sumie w latach 2019-2023 (do 30 czerwca) przeprowadzono 2 787 kontroli materiału siewnego, z uwzględnieniem roślin rolniczych. Pobieranie opłat związanych z oceną materiału siewnego było prawidłowe. Analizowano wpływ pełnionego nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, w tym także roślin rolniczych, na jakość tego materiału wprowadzonego do obrotu gospodarczego.

NIK pozytywnie ocenia współpracę z innymi organami w zakresie nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych, a także prowadzone działania informacyjno-edukacyjne w obszarze praktyk agrotechnicznych.

Zastosowane mechanizmy kontroli zarządczej były optymalne w kwestii zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem. Nie mniej jednak, w wybranych (losowo) do kontroli sprawach dotyczących produkcji i obrotu materiałem siewnym stwierdzone zostały nieprawidłowości dotyczące:

- procedowania spraw o dokonanie oceny polowej materiału siewnego w oparciu o przyjęte niekompletnie wypełnione wnioski;
- niezgodnego z przepisami prawa dokumentowania kontroli pracy jednego akredytowanego kwalifikatora i dwóch akredytowanych próbobiorców;
- niedokonania w 2019 r. kontroli pracy jednego urzędowego próbobiorcy;
- wystawiania rachunków z tytułu przeprowadzenia oceny polowej, pobrania próby pierwszej do oceny laboratoryjnej lub do oceny tożsamości, wydania etykiet z terminem płatności wskazanym w formie konkretnej daty, którą określono, jako 14 dni od daty wystawienia rachunku, zamiast z terminem płatności 14 dni od dnia doręczenia tego rachunku;
- wydawania etykiet i plomb urzędowych przed uiszczeniem opłaty;
- doręczania pism, w tym świadectw oceny polowej, bez pokwitowania;
- sporządzania planów działalności i sprawozdań z ich wykonania niezgodnie z obowiązującymi wzorami.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej Wojewódzki Inspektor.

⁵ Dalej WIORiN.

⁶ Zwani dalej urzędowymi kwalifikatorami i urzędowymi próbobiorcami.

⁷ Zwani dalej akredytowanymi kwalifikatorami i akredytowanymi próbobiorcami.

Powyższe nieprawidłowości wskazują na potrzebę wzmocnienia sprawowanego nadzoru Wojewódzkiego Inspektora nad realizacją zadań przez pracowników odpowiedzialnych za organizowanie i nadzorowanie czynności w przedmiocie wytwarzania, oceny i kontroli materiału siewnego oraz obrotu tym materiałem. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę stwierdzone nieprawidłowości, w ocenie NIK, nie wywarły one negatywnego wpływu na podstawową działalność WIORiN w zakresie produkcji i obrotu materiałem siewnym roślin rolniczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności.

OBSZAR

Nadzór nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych.

Opis stanu faktycznego

1. Organizację pracy WIORiN regulowały: Statut Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie⁹ i Regulamin organizacyjny Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie¹⁰.

W myśl zapisów Statutu przedmiotem działania WIORiN było m.in. zadanie związane z nadzorem nad wytwarzaniem i oceną materiału siewnego roślin rolniczych oraz obrotem tym materiałem.

Organizację wewnętrzną WIORiN i podział kompetencji określał Regulamin. W skład WIORiN wchodził m.in. Dział Nadzoru Nasiennego, do kompetencji którego należał nadzór nad wytwarzaniem i oceną materiału siewnego oraz obrót tym materiałem. Łącznie nadzór nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych wykonywało 41 inspektorów (stan na 30 czerwca 2023 r.). Z tej liczby cztery osoby zatrudnione były w Dziale Nadzoru Nasiennego, zaś 37 - w 17 oddziałach terenowych¹¹. Analiza zakresów obowiązków 20 pracowników zatrudnionych w oddziałach terenowych oraz opisów ich stanowisk pracy wykazała, że dla jednego stanowiska pracy, oprócz zadań z zakresu nadzoru nad wytwarzaniem, oceną, obrotem i stosowaniem materiału siewnego, w czterech przypadkach określono inne zadania, co wynikało zarówno z sezonowości realizacji zadań nadzorczo-kontrolnych WIORiN, jak również efektywności wykorzystania zasobów pracowniczych do wykonywania wszystkich obowiązków nałożonych ustawowo na kontrolowany podmiot.

W zakresach czynności i opisach stanowisk pracy osób wykonujących czynności z zakresu nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych ustalono zakres zadań, obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności. Zakresy obowiązków, jak i opisy stanowisk, były aktualizowane w okresie objętym kontrolą. Powodem aktualizacji były m.in.: zmiana stanowiska pracy, czy też obowiązek związany z koordynowaniem działań dotyczących wprowadzania nowych technologii

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Przyjęty zarządzeniem nr 31/21 Wojewody Podkarpackiego z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie nadania Statutu Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie i wcześniej zarządzeniem nr 154/10 Wojewody Podkarpackiego z dnia 29 czerwca 2010 r., dalej Statut.

¹⁰ Ustalony zarządzeniem nr 21/2020 Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia Regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie, wcześniej ustalony zarządzeniem nr 5/17 Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 11 kwietnia 2017 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustalenia Regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie, dalej Regulamin.

¹¹ Oddziały w: Dębicy, Jarosławiu, Jaśle, Kolbuszowej, Krośnie, Leżajsku, Lubaczowie, Mielcu, Nisku, Przemyślu, Przeworsku, Ropczycach, Rzeszowie, Sanoku, Strzyżowie, Tarnobrzegu, Ustrzykach Dolnych.

w zakresie obsługi i wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych w zadaniach realizowanych przez WIORiN.

Pracownicy realizujący zadania w zakresie nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym uczestniczyli w szkoleniach podstawowych i doskonalących. Jeden pracownik zatrudniony w Wojewódzkim Inspektoracie na stanowisku urzędowego próbobiorcy ukończył szkolenie, zdał egzamin i uzyskał 28 stycznia 2021 r. upoważnienie Kierownika Referencyjnego Laboratorium Nasiennego w Poznaniu do pobierania prób materiału siewnego nasion do oceny w celu wydania Międzynarodowych Świadectw ISTA¹².

Liczba urzędowych kwalifikatorów i urzędowych próbobiorców w latach 2019-2023 wynosiła odpowiednio: 16, 14, 17, 18, 18 i 21, 19, 23, 26. Wojewódzki Inspektor w latach 2019 – 2023 (do 30 czerwca) nie wydał decyzji o udzieleniu akredytacji do dokonywania oceny polowej materiału siewnego; pobierania prób materiału siewnego do oceny laboratoryjnej podmiotom zewnętrznym.

Na terenie województwa podkarpackiego czynności służbowe wykonywali akredytowani kwalifikatorzy i próbobiorcy, którzy uzyskali akredytację udzieloną przez innych wojewódzkich inspektorów właściwych ze względu na miejsce siedziby przedsiębiorcy. Liczba akredytowanych kwalifikatorów i próbobiorców działających na terenie województwa podkarpackiego z akredytacją udzieloną przez innego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa w latach 2019-2023 wynosiła odpowiednio: 9, 7, 9, 14, 7 i 7, 8, 8, 7, 6.

W ocenie Wojewódzkiego Inspektora działania dotyczące nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych były trudne do zaplanowania pod względem kadrowym z uwagi na sezonowość pracy w rolnictwie. Niemniej jednak zasoby ludzkie do realizacji zadań w tym zakresie w latach 2019-2023 (do 30 czerwca) były wystarczające i Wojewódzki Inspektor nie zwracał się o zwiększenie zatrudnienia.

(akta kontroli: Tom I str. 3-115, 246-298, 445-464, , 466-470, 472, 474-475, 477-519, Tom II str. 451, Tom III str. 466-502)

2. W latach 2019-2023 do WIORiN wpłynęło odpowiednio 361, 593, 563, 383, 422 wniosków o dokonanie oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych. Analizie poddano pięć ww. wniosków dobranych losowo¹³ pod jednym z każdego roku. Ustalono, że:

- podmioty wnioskowały o dokonanie oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych na formularzu dostępnym na stronie WIORiN;
- formularze wniosków zawierały dane wymienione w art. 36 ust. 7 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie¹⁴;
- w zależności od rodzaju materiału siewnego wnioskowanego do oceny, do wniosków dołączono kopię świadectwa oceny laboratoryjnej materiału siewnego, protokół pobrania prób materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych do oceny laboratoryjnej i/lub oceny tożsamości odmianowej, świadectwo oceny laboratoryjnej materiału siewnego, kopię faktury zakupu materiału siewnego zawierającą numer

¹² International Seed Testing Association – Międzynarodowy Związek Oceny Nasion. Organizacja której siedziba znajduje się w Bassersdorf w Szwajcarii została powołana do życia w 1924 roku, a Rzeczpospolita Polska jest jednym z 26 krajów założycielskich. Celem ISTA jest opracowywanie jednolitych procedur w zakresie pobierania prób i badania materiału siewnego, które uzgadniane są na szczeblu międzynarodowym, ale również rozpowszechnianie wiedzy z zakresu nasiennictwa przekazywanej na szkoleniach, seminariach i corocznych spotkaniach. Obecnie ISTA skupia laboratoria członkowskie z ponad 70 krajów, <http://piorin.gov.pl/nasiennictwo/ista/>.

¹³ Losowo wybrano po jednym wniosku z dnia 15 marca, a w przypadku 2020 r. z 16 marca, z uwagi na to, że 15 marca był dniem wolnym od pracy.

¹⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 129, dalej ustawa o nasiennictwie.

partii i stopień kwalifikacji, upoważnienie do złożenia wniosku o dokonane oceny polowej odmiany chronionej wyłącznym prawem, za wyjątkiem wniosku z 2021 r. gdzie takie upoważnienie nie było wymagane.

W objętych analizą sprawach wymagane pola w formularzach wniosków zasadniczo zostały wypełnione, niewpisane zaś informacje dotyczyły lat:

- w 2020 r. nie wpisano numeru wnioskodawcy z rejestru;
- w 2022 r. nie wpisano symbolu stopnia uznania plantacji;
- we wnioskach o dokonanie oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych z lat 2023-2020 nie zaznaczono próby plantacji nasiennej do oceny tożsamości (pobrano/nie pobrano).

Ponadto we wnioskach o ocenę polową plantacji nasiennej roślin rolniczych nie były wpisane elementy, wymagane przepisem art. 36 ust. 7 ustawy o *nasiennictwie*, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Analizą objęto także dwa wnioski o ocenę polową plantacji nasiennej na której odbywało się wytwarzanie materiału siewnego soi, pochodzącej z Serbii. Ustalono, że do wniosków dołączono dokumenty, o których mowa w art. 36 ust. 10 punkty 1 – 4 ustawy o *nasiennictwie*.

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca 20223 r.) wystąpił jeden przypadek, o którym mowa w art. 42 ust. 2 ustawy o *nasiennictwie* - WIORiN nie mógł dokonać oceny polowej materiału siewnego roślin warzywnych. Wojewódzki Inspektor zwrócił się¹⁵ do Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹⁶ z prośbą o wsparcie go w przeprowadzeniu oceny polowej plantacji nasiennych roślin warzywnych trzech plantacji ogórka gruntowego, z uwagi na brak kwalifikatora urzędowego we WIORiN posiadającego aktualne szkolenie doskonalące w tym zakresie. Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹⁷ wyznaczył¹⁸ do dokonania tej oceny Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Krakowie. Ocena została przeprowadzona.

W latach objętych kontrolą nie wystąpiły przypadki utworzenia rejonu wytwarzania sadzeniaków ziemniaka kategorii elitarny, zwanego „rejonem zamkniętym”.

(akta kontroli: Tom I str. 116-185, 246-298, 520)

3. WIORiN otrzymał od Głównego Inspektora *Wytyczne do planu pracy Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa*¹⁹ na każdy rok. Wytyczne zawierały zalecenia oraz informacje m.in. dotyczące organizowania szkoleń i spotkań informacyjnych, przeprowadzania doraźnych kontroli wytwarzania, przechowywania materiału siewnego oraz kontroli stosowania metodyk. Główny Inspektor zalecił utrzymywanie stałego nadzoru nad podmiotami wykonującymi zadania w imieniu Wojewódzkiego Inspektora, przekazanymi na zasadzie akredytacji albo upoważnienia, w tym m.in. nad: kwalifikatorami, próbobiorcami, laboratoriami (do 2020 r.), podmiotami upoważnionymi do wypełniania lub wydawania urzędowych etykiet.

W *Wytycznych* zalecono zwrócenie szczególnej uwagi na akredytowanych kwalifikatorów, którzy w latach poprzednich przeprowadzili ocenę polową w sposób budzący wątpliwości co do możliwości prawidłowego jej wykonania, biorąc pod uwagę: termin, oceny, położenie, liczbę i powierzchnię plantacji, a także obowiązujące metodyki oceny. Zalecono także typowanie kwalifikatorów oraz plantacji nasiennych

¹⁵ Pismem znak sprawy: WNN.7113.3.33.2019 z dnia 2 lipca 2019 r.

¹⁶ Dalej GIORiN.

¹⁷ Dalej Główny Inspektor.

¹⁸ Pismem znak sprawy: BN.601.30.2019 z dnia 3 lipca 2019 r.

¹⁹ Dalej *Wytyczne*.

do kontroli na podstawie m.in: otrzymanych informacji zwrotnych od firm nasiennych, liczby plantacji ocenianych przez danego kwalifikatora na terenie danego województwa, liczby kwalifikatorów akredytowanych dokonujących oceny polowej na terenie województwa, analizy ryzyka (obejmującej staż kwalifikatora akredytowanego, stwierdzone nieprawidłowości w pracy kwalifikatora w poprzednich latach). Ponadto wskazano sposoby dokumentowania ustaleń kontroli pracy kwalifikatora urzędowego i akredytowanego.

W planach pracy WIORiN sporządzanych oddzielnie na każdy rok, w okresie objętym kontrolą, ustanowiono stały nadzór m.in. nad podmiotami wykonującymi zadania w imieniu Wojewódzkiego Inspektora, przekazanymi na zasadzie akredytacji lub upoważnienia nad m.in.: kwalifikatorami, próbobiorcami, laboratoriami. Szczegółowo opisano m.in. wskazówki typowania kwalifikatorów, plantacji nasiennych, podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym, próbobiorców do objęcia oceną. Wskazano zasady postępowania z dokumentami z kontroli, a także wynikami kontroli.

Plany pracy WIORiN na lata 2019-2023 wskazywały na realizację zadań w zakresie nadzoru nad kwalifikatorami wg potrzeb i były zbieżne z *Wytycznymi*.

Wojewódzki Inspektor nie wydał w okresie objętym kontrolą procedur do przeprowadzenia oceny polowej plantacji nasiennych roślin rolniczych oraz oceny materiału siewnego, gdyż w jego ocenie, obowiązujące przepisy prawa, jak również zalecenia opracowane przez Głównego Inspektora były wystarczające.

Na podstawie analizy losowo wybranych²⁰ pięciu spraw dotyczących kontroli pracy urzędowych i akredytowanych kwalifikatorów (po jednej sprawie z każdego roku objętego kontrolą) ustalono, że:

- postępowanie w trakcie dokonywania oceny polowej plantacji nasiennych było na ogół zgodne z ustalonymi w tym zakresie *Wytycznymi*,
- Wojewódzki Inspektor przeprowadzając kontrole kwalifikatorów uczestniczył w ocenie polowej i sprawdzał dokumentację dotyczącą dokonanej oceny,
- informacje z kontroli, w których nie stwierdzono nieprawidłowości odnotowano w arkuszu oceny polowej i sporządzano notatki służbowe. Wyniki kontroli kwalifikatorów zostały wpisane do Zintegrowanego Systemu Informatycznego w Ochronie Roślin i Nasiennictwie²¹.

W notatkach służbowych opisywano:

- przedmiot i zakres kontroli tj. gatunek, odmianę i powierzchnię rośliny rolniczej, w kontrolowanych sprawach ocena polowa dotyczyła następujących plantacji nasiennych: w 2019 r. – życica wielokwiatowa, owies zwyczajny, jęczmień jary, w 2020 r. – pszenżyto ozime, owies zwyczajny, żyto ozime, 2021 r. – pszenica zwyczajna ozima, życica wielokwiatowa, 2022 r. – życica wielokwiatowa, żyto ozime, 2023 r. – pszenica zwyczajna ozima, gorczyca biała;
- wynik kontroli: spełnianie przez kwalifikatora warunków niezbędnych do wykonywania oceny polowej materiału siewnego, zgodność identyfikatora kontrolowanej działki ze stanem faktycznym, zgodność czynności dokonywanych w czasie oceny polowej plantacji z metodyką dla ocenianego gatunku zawartą w arkuszu oceny polowej, poprawność sporządzanej dokumentacji;

²⁰ Losowy wybór z miesięcy czerwiec i lipiec z uwagi na skumulowanie w tym okresie ocen polowych plantacji. Sprawy objęte badaniem: OLU.7113.16.2019 z 26 czerwca 2019 r., WNN.7113.6.17.2019 z 18 czerwca 2019 r., WNN.7113.6.18.2020 z 3 lipca 2020 r., WNN.7113.6.11.2020 z 17 czerwca 2020 r., WNN.7113.9.13.2021 z 29 czerwca 2021 r., WNN.7113.9.9.2021 r. z 24 czerwca 2021 r., WNN.7113.14.14.2022 r. z 13 lipca 2022 r., WNN.7113.14.27.2022 r., WNN.7110.1.18.2023 z 22 czerwca 2023 r., WNN.7110.1.24.2023 z 12 lipca 2023 r.

²¹ Dalej ZSIORiN.

- zalecenia pokontrolne, jeżeli byłaby podstawa do ich zastosowania – w kontrolowanych sprawach takich zaleceń nie sformułowano;
- w jednej ze spraw, w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, niemniej z dokonanej oceny sporządzono protokół²². Stanowiło to nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- podczas kontroli pracy zbadanych losowo akredytowanych i urzędowych kwalifikatorów nie stwierdzono dyskwalifikacji plantacji;
- WIORiN podczas kontroli pracy wybranych losowo akredytowanych i urzędowych kwalifikatorów uczestnicząc w ocenie lub dokonując oceny kontrolnej uwzględnił nie mniej niż 5% ocenionych plantacji;
- osoby przeprowadzające ocenę polową roślin rolniczych posiadały upoważnienia i aktualne akredytacje, o których mowa w art. 43 ust. 1 i 2 i art. 75 ust. 2 pkt 1 ustawy o nasiennictwie;
- kontrola pracy urzędowego kwalifikatora i akredytowanego kwalifikatora była przedmiotem kontroli WIORiN w każdym sezonie produkcji, nie rzadziej jednak niż raz w roku w myśl § 16. rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, wymagań do wykonywania tej oceny oraz nadzoru i kontroli pracy podmiotów dokonujących tej oceny²³;
- w wyniku przeprowadzonych przez WIORiN kontroli pracy akredytowanych kwalifikatorów, Wojewódzki Inspektor nie wydał decyzji, nie cofnął akredytacji i nie, nakazał odbycia szkolenia doskonalącego w myśl przepisów art. 81 ust. 4 ustawy o nasiennictwie.

W latach 2019-2023 liczba urzędowych i akredytowanych kwalifikatorów działających na terenie województwa podkarpackiego wynosiła odpowiednio: 16, 14, 17, 18, 18 i 2, 1, 0, 0, 0 i w ocenie Wojewódzkiego Inspektora była wystarczająca w stosunku do potrzeb WIORiN w zakresie przeprowadzanych ocen polowych plantacji nasiennych roślin rolniczych.

Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że: *Dokonywanie oceny materiału siewnego roślin rolniczych związane jest z sezonowością, jednakże praca urzędowych i akredytowanych próbobiorców/kwalifikatorów została wykonana w sposób prawidłowy, zgodnie z planem. W momencie dokonywania ocen, pracownicy inspekcji realizują również inne zadania, dochodzi wówczas do spiętrzenia zadań, jednakże zastępowalność pracowników oraz bardzo dobra organizacja czasu pracy przyczyniła się do osiągnięcia celów, to jest dokonania wszystkich ocen i pobrania prób i w żaden sposób nie wpłynęła na pogorszenie efektów realizowanych zadań. WIORiN nie informował GIORiN o niedoborach kadrowych.*

Typowanie plantacji nasiennych do kontroli odbywało się przy uwzględnieniu m.in.: liczby plantacji zgłoszonych w danym roku do oceny, liczby stwierdzonych nieprawidłowości w poprzednim roku, informacji zwrotnych otrzymanych z Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych dotyczących oceny tożsamości i czystości odmianowej, liczby plantacji ocenianych przez kwalifikatora akredytowanego, liczby podmiotów, które pierwszy raz złożyły wniosek.

Liczba przeprowadzonych kontroli kwalifikatorów akredytowanych w latach objętych kontrolą wynosiła odpowiednio: 9, 12, 9, 18, 8, w tym liczba kontroli przeprowadzonych w obecności kwalifikatora akredytowanego wynosiła odpowiednio: 9, 12, 9, 16, 6. W 2022 r. i 2023 r. wykonano także po dwie kontrole bez obecności kwalifikatora akredytowanego.

²² Sprawa nr OLU.7113.16.2019 z 26 czerwca 2019 r., protokół kontroli kwalifikatora nr 37/2019/OLU.

²³ Dalej rozporządzenie w sprawie oceny materiału siewnego, Dz. U. poz. 359 ze zm.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *podstawą prawną prowadzenia kontroli pracy kwalifikatorów bez udziału kontrolowanych kwalifikatorów jest art. 81 ust. 3 ustawy o nasiennictwie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 129) oraz § 13 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, wymagań do wykonywania tej oceny oraz nadzoru i kontroli pracy podmiotów dokonujących tej oceny (Dz.U. 2019 poz. 359). Niewielką liczbę kontroli przeprowadzono bez obecności kwalifikatora akredytowanego. Akredytowani kwalifikatorzy są pracownikami podmiotów zewnętrznych i dokonują oceny polowej plantacji nasiennej również poza godzinami pracy inspekcji. Ze względu na organizację pracy WIORiN w Rzeszowie, w ramach kontroli pracy akredytowanych kwalifikatorów działających na terenie woj. podkarpackiego oraz powziętą informacją od kwalifikatorów akredytowanych o dokonaniu oceny, a co za tym idzie ograniczenia czasowe (sezonowość), podjęto decyzję o przeprowadzeniu oceny kontrolnej pracy kwalifikatora akredytowanego bez udziału kontrolowanego.*

(akta kontroli: Tom I str. 115, 246-298, Tom II str. 1-127, 142-151, 452-475)

4. W Wytycznych, Główny Inspektor zalecił wykonanie czynności w ramach nadzoru nad akredytowanymi próbobiorcami, tj. m.in.: ustalenie właściwej liczby prób, która powinna być pobrana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, wymagań do wykonywania tej oceny oraz nadzoru i kontroli pracy podmiotów dokonujących tej oceny²⁴ oraz mając na względzie liczbę prób pobieranych przez próbobiorcę akredytowanego w ciągu roku i ewentualnych nieprawidłowości w pracy próbobiorcy stwierdzonych w poprzednich latach.

W Wytycznych zalecono, aby w ramach czynności związanych z nadzorem nad akredytowanymi próbobiorcami uwzględnić ocenę pracy kwalifikatorów akredytowanych posiadających uprawnienia próbobiorcy i analizę możliwości czasowych wykonywania równolegle tych czynności.

Plany pracy WIORiN na lata 2019-2023 wskazywały na realizację zadań w zakresie nadzoru nad próbobiorcami wg potrzeb.

Na podstawie analizy pięciu spraw dotyczących kontroli pracy urzędowych i akredytowanych próbobiorców²⁵ (po jednej sprawie z każdego roku objętego kontrolą, za wyjątkiem 2023 r., gdyż zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Inspektora, na dzień 30 czerwca 2023 r. nie została przeprowadzona kontrola pracy urzędowego próbobiorcy) ustalono, że:

- postępowania w trakcie pobierania prób materiału były zgodne z ustalonymi w tym zakresie Wytycznymi,
- Wojewódzki Inspektor przeprowadzając kontrole próbobiorców uczestniczył w pobieraniu prób i sprawdzał dokumentację dotyczącą dokonanej oceny,
- informacje z kontroli, w których nie stwierdzono nieprawidłowości, odnotowano w notatce służbowej, w której opisywano przedmiot i zakres kontroli tj. podmiot, w którym kontrolowany próbobiorca wykonywał pobieranie prób materiału siewnego do oceny pierwotnej, przygotowanie do pobierania prób pod względem wymaganego sprzętu, przygotowania do procesu próbobrania i jego wykonanie, uczestnictwo w pobieraniu prób przez kontrolowanego próbobiorcę z partii materiału siewnego do oceny pierwotnej, gatunek ocenianej rośliny rolniczej, jej odmianę, partię sprawdzaną,

²⁴ Dz. U. poz. 359, ze zm., dalej rozporządzenie w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego.

²⁵ Znaki kontrolowanych spraw: ONI.7113.2.6.2022 z 18 stycznia 2023 r., WNN.7113.14.4.2022 z 22 lutego 2022 r., Nisko 18.02.2022, brak numeru sprawy, (Natalia S.), WNN.7113.9.1.2021 z 11.01.2021 r., WNN.7113.6.3.2020 z 21 stycznia 2020 r., OPRW.7113.1.15.2020 z 26 listopada 2020 r., WNN.7113.6.15.2019 z 27 listopada 2019 r., OKO.7113.4.29.2021 z 29 listopada 2021 r., OKO.7113.2.1.2019 z 21 marca 2019 r., OPRW.7113.1.22.2019 z 12 listopada 2019 r.,

rodzaj i sposób wypełnianej dokumentacji w związku z pobieraniem prób materiału siewnego. W dwóch sprawach dotyczących kontroli pracy akredytowanych próbobiorców przeprowadzający ocenę nie stwierdzili nieprawidłowości, ale pomimo tego sporządzili protokoły kontroli. Stanowiło to nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W jednej ze spraw,²⁶ w wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości, a z dokonanej oceny, w myśl postanowień § 15 rozporządzenia *w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego* sporządzono protokół kontroli.

- WIORiN podczas kontroli pracy wybranych losowo akredytowanych i urzędowych kwalifikatorów uczestnicząc w ocenie lub dokonując oceny kontrolnej uwzględnił nie mniej niż 5% ocenionych plantacji;

- Wojewódzki Inspektor anulował jeden protokół pobrania prób materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych w 2022 r.²⁷ z powodu nieprawidłowego wpisu w polu: cel pobrania próby - *ocena okresowa powtórna*, z uwagi na niedokonywanie oceny okresowej powtórnej w myśl przepisów ustawy *o nasiennictwie*, o czym szerzej w punkcie 6 wystąpienia pokontrolnego.

Oceny materiału siewnego dotyczyły następujących grup roślin rolniczych: w 2019 r. – życica wielokwiatowa, facelia błękitna, 2020 r. – burak, kukurydza, 2021 r. – groch siewny, bobik, gorczyca biała, owies zwyczajny, 2022 r. – pszenica zwyczajna, jęczmień jary, soja;

- osoby przeprowadzające ocenę polową roślin rolniczych posiadały upoważnienia i aktualne akredytacje, o których mowa w art. 47 ust. 1, 2 i art. 75 ust. 2 ustawy *o nasiennictwie*. Upoważnienia nie zostały wystawione, dla badanej grupy próbobiorców, z uwzględnieniem pobierania prób poszczególnych rodzajów materiału siewnego. W upoważnieniach tych był zapis: *upoważnienie (...) do pobierania prób materiału siewnego z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka*. Zakres udzielonych upoważnień był zgodny z tematyką odbytych szkoleń.

- kontrola pracy urzędowego i akredytowanego próbobiorcy była, na ogół, przedmiotem kontroli WIORiN w każdym sezonie produkcji, nie rzadziej jednak, niż raz w roku w myśl § 16 rozporządzenia *w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego*. Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że *w latach 2019-2023 (do 30 czerwca 2023 r.) nie wystąpiły przypadki nie objęcia kontrolą urzędowych kwalifikatorów/próbobiorców, akredytowanych kwalifikatorów/próbobiorców*.

Badaniem objęto dokumentację dotyczącą pracy pięciu urzędowych próbobiorców. W wyniku badania stwierdzono, że praca trzech urzędowych próbobiorców z pięciu objętych badaniem nie była przedmiotem kontroli WIORiN w każdym sezonie produkcji, i tak: praca dwóch²⁸ z nich nie była poddana kontroli Wojewódzkiego Inspektora, z powodu obowiązujących restrykcji związanych z pandemią Covid-19. Główny Inspektor w marcu 2020 r. wydał zalecenia²⁹ dla WIORiN dotyczące zasad realizacji określonych zadań podczas epidemii. W obszarze nasiennictwa zalecono ograniczenie albo realizację zadań z zastosowaniem uproszczonych procedur m.in. w odniesieniu do realizacji kontroli wynikających ze sprawowania nadzoru nad akredytacjami i upoważnieniami udzielonymi przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

²⁶ ONI.7113.2.6.2022 z 18.01.2023 r.

²⁷ Protokół nr AGRO 40/714/22 z 15 grudnia 2022 r., protokół ten anulowano poprzez przekreślenie, umieszczenie na nim wyrazu „anulowano” i opatrzone datą i podpisem osoby kontrolującej.

²⁸ Pracownicy: D. B. nie był kontrolowany w 2020 r. i 2021 r., R. P. nie był kontrolowany w 2021 r.

²⁹ Pismo z dnia 25 marca 2020 r., znak BNFiWM.071.5.2020.1.

Praca trzeciego urzędowego próbobiorcy nie była poddana kontroli w 2019 r., co stanowiło nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wyniki kontroli kwalifikatorów i próbobiorców zostały wpisane do ZSIORiN po przeprowadzeniu kontroli i otrzymaniu pełnej dokumentacji. ZSIORiN nie umożliwiał wygenerowania daty wpisu wyniku kontroli.

(akta kontroli: Tom I str. 191-245, 326-327, 375-380, 382-387, 457-469, 474-503, 506-507, 515-519, Tom II str. 1-127, 156-160, 167-176, 198, 200-201, 308-310)

W trakcie czynności kontrolnych NIK polska firma hodowlano-nasienna zwróciła się do WIORiN o dokonanie oceny materiału siewnego (kukurydzy) pod względem spełniania wymagań w zakresie jakości. W związku z zaistnieniem okoliczności do przeprowadzenia oględzin³⁰ czynności jednej kontroli pracy urzędowego próbobiorcy ustalono, że czynności kontrolne WIORiN, w ramach nadzoru, przeprowadzono zgodnie z przepisami § 12 i 13 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego oraz określonymi w tym zakresie zasadami ISTA.

(akta kontroli: Tom II str. 290-304)

5. W latach 2019 i 2020 w ramach WIORiN w Rzeszowie funkcjonowało laboratorium urzędowe. Od 1 stycznia 2021 r. (zgodnie z art. 61 ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa³¹), laboratoria wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa stały się laboratoriami GIORiN. W planach pracy WIORiN na lata 2019-2020 w ramach systemu stałego nadzoru nie było uwzględnionych kontroli pracy urzędowego laboratorium.

WIORiN w 2019 r. nie przeprowadził kontroli urzędowego laboratorium, ponieważ nie było zaplanowanej takiej kontroli zgodnie z planem kontroli na 2019 r. Kontrola nie została zaplanowana po dokonaniu oceny analizy ryzyka (brak skarg, zastrzeżeń).

W 2020 r. z uwagi na sytuację epidemiczną (COVID-19) kontrole laboratorium nie były wykonywane. Zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Inspektora, podjęto działania w celu dostosowania rozwiązań dot. czasu pracy pracowników laboratoryjnych oraz organizacji pracy WIORiN, w celu utrzymania ciągłości pracy laboratorium urzędowego i zachowania bezpieczeństwa pracowników inspektoratu. Kontrolowany podmiot otrzymywał w tym zakresie wytyczne od GIORiN³².

Jakość pracy/funkcjonowania urzędowego laboratorium każdego roku była weryfikowana w ramach prowadzonych badań biegłości³³ (międzylaboratoryjnych³⁴) oraz warsztatów dla analityków nasiennych³⁵.

(akta kontroli: Tom I str. 246-298.)

6. W latach objętych kontrolą nie wystąpiły przypadki dotyczące:

- unieważnień wyników oceny polowej albo oceny cech zewnętrznych materiału siewnego — wydanych w trybie art. 81 ust. 7 pkt 1 ustawy o nasiennictwie;
- unieważnień wyników oceny laboratoryjnej materiału siewnego — wydanych w trybie art. 81 ust. 7 pkt 3 lit. a) ustawy o nasiennictwie;

³⁰ Oględziny odbyły się 30 października 2023 r.

³¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1992.

³² Pismo znak: BNFiWM.071.5.2020.1 z dnia 25 marca 2020 r.; BN.601.41.2020.1 z dnia 16.10.2020 r.

³³ Celem badania biegłości jest ocena zdolności laboratoriów do prowadzenia oceny zdolności kiełkowania nasion. Udział w badaniach biegłości jest jednym z podstawowych warunków uzyskania i utrzymania akredytacji laboratorium.

³⁴ Porównanie międzylaboratoryjne – zorganizowanie, wykonanie i ocena pomiarów lub badań tego samego lub podobnych obiektów, przez co najmniej dwa laboratoria, zgodnie z uprzednio określonymi warunkami, <https://laboratoryjnie.pl/2020/10/18/badania-bieglosci-narzedzie-doskonale/>.

³⁵ Pismo znak: WLN.7111.10.18.2020 z 9 marca 2020 r., WLN.7111.10.18.2020 z 1 czerwca 2020 r., WLN.7111.10.18.2020 z 3 marca 2020 r.

- zatrzymanie etykiet lub plomb wydanych na podstawie nieprawidłowo wykonanej oceny materiału siewnego – w trybie art. 81 ust. 7 pkt 3 lit. b) ustawy o *nasiennictwie*.

W latach objętych kontrolą miał miejsce jeden przypadek, o którym mowa w art. 81 ust. 7 pkt 2 ustawy o *nasiennictwie*. Dotyczył pobrania próby „do oceny okresowej powtórnej” do badań laboratoryjnych, którego nie przewiduje ustawa o *nasiennictwie*. Nieprawidłowe postępowanie akredytowanego próbobiorcy nie dotyczyło sposobu pobrania próby, a faktu jej pobrania do badań, których zgodnie z przepisami prawa WIORiN nie wykonywał. Pobranie ww. próby było bezcelowe i została ona wycofana z laboratorium. Wyniki kontroli z opisem stwierdzonych nieprawidłowości przesłano do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa pismem znak: WNN.7113.5.2.2023 z dnia 23 stycznia 2023 r., który akredytował tego próbobiorcę. Biorąc pod uwagę to zdarzenie Wojewódzki Inspektor podjął decyzję o przeprowadzeniu kompleksowej kontroli akredytowanego próbobiorcy. Kontrolę taką przeprowadzono w dniach 11 i 18 stycznia 2023 r.

(akta kontroli: str. Tom I str. 246-298, 387-399, Tom II str. 285-289, 306-307)

7. WIORiN prowadził ewidencję podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym roślin rolniczych³⁶ w ZSIORiN i w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Ewidencja prowadzona była zgodnie z wymogami przepisu art. 84 ust. 4 i 5 ustawy o *nasiennictwie* (w przypadku przedsiębiorcy) i zgodnie z wymogami przepisu art. 86 ust. 5 i 6 ustawy o *nasiennictwie* (w przypadku rolnika). Ewidencja (przedsiębiorców, dostawców i rolników) była aktualizowana z uwagi na zmiany: danych wnioskodawcy (nazwisko, nazwa podmiotu, adres siedziby podmiotu), danych osoby upoważnionej do kontaktów z Wojewódzkim Inspektorem, danych osoby upoważnionej do reprezentowania podmiotu w trakcie kontroli, rodzaju wykonywanej działalności, miejsca prowadzenia obrotu materiałem siewnym, grupy roślin, których dotyczył wpis do ewidencji. Ewidencja prowadzona była w sposób ciągły i narastająco.

Liczba podmiotów wpisanych do ewidencji przedsiębiorców w latach 2019-2023 wynosiła odpowiednio: 23, 18, 21, 18, 15. Wykreślonych zostało w tym czasie odpowiednio: 13, 96, 22, 13, 9 podmiotów.

Liczba dostawców wpisanych do ewidencji w latach 2019-2023 wynosiła odpowiednio: 26, 166, 67, 40, 34. Wykreślonych zostało w tym czasie odpowiednio: 12, 62, 25, 16, 13 podmiotów.

Liczba rolników wpisanych do ewidencji w 2019-2020 r. wynosiła odpowiednio: 1, 1. W pozostałych latach objętych kontrolą rolników nie wpisano do ewidencji. W 2019 r. 2020 r. i 2022 r. z ewidencji wykreślono podmioty w ilości, odpowiednio 2, 2, 1. W pozostałych latach nie dokonano wykreśleń podmiotów z ewidencji. Wykreśleń dokonano na wniosek podmiotów.

Zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Inspektora, w okresie objętym kontrolą, nie wystąpiły problemy związane z obsługą ZSIORiN, w którym prowadzono ewidencję, w związku z tym WIORiN nie zgłaszał w tym zakresie potrzeby wsparcia.

Ewidencja była aktualizowana zgodnie z art. 88 ustawy o *nasiennictwie*. Informacje dotyczące aktualizacji wpisów podmiotów przekazywano innym wojewódzkim inspektoratom ochrony roślin i nasiennictwa właściwym ze względu na nowe dane wprowadzone do ewidencji³⁷.

Zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Inspektora, w WIORiN w okresie i zakresie objętym kontrolą, nie wystąpiły przypadki stwierdzenia naruszenia przez podmioty

³⁶ Dalej ewidencja.

³⁷ Jako dowód przedłożone zostały losowo wybrane sprawy w zakresie obowiązku informowania o zmianach danych w ewidencji innych wojewódzkich inspektorów właściwych ze względu na nowe miejsce zamieszkania, albo siedzibę, albo miejsce wykonywania działalności podmiotu – łącznie 5 spraw z okresu objętego kontrolą.

wpisane do ewidencji przepisów dotyczących jakości, wytwarzania i przechowywania materiału siewnego roślin rolniczych oraz obrotu tym materiałem, o czym mowa w art. 90 ust. 1 ustawy o *nasiennictwie*.

Wojewódzki Inspektor nie nakazywał w trybie art. 90 ust. 1 pkt 1 ustawy o *nasiennictwie*, w zaleceniach pokontrolnych, usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie zakazywał w trybie art. 90 ust. 1 pkt 2 wspomnianej ustawy, w drodze decyzji, prowadzenia obrotu materiałem siewnym i nie wykreślił przedsiębiorcy z ewidencji przedsiębiorców, albo rolnika z ewidencji rolników w trybie art. 90 ust 2 ustawy o *nasiennictwie*. Wykreśleń podmiotów z ewidencji dokonywano jedynie na wniosek podmiotu (zaprzeszanie prowadzenia działalności, zmiana profilu prowadzonej działalności, śmierć podmiotu itp.)

(akta kontroli: Tom II str. 206-260, 407-449)

Na podstawie dokumentacji pięciu spraw dotyczących zgłoszenie zamiaru prowadzenia obrotu materiałem siewnym Wojewódzkiemu Inspektorowi³⁸ ustalono, że zaświadczenia o dokonaniu wpisu do ewidencji podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym zostały wydane zgodnie z wymogami określonymi przepisem art. 84 ust. 6 ustawy o *nasiennictwie* (przedsiębiorca) lub z wymogami art. 86 ust. 6 tej ustawy (rolnik) – w tym z zachowaniem terminów, tj. w ciągu 14 dni od dnia wpisu do ewidencji.

Materiał siewny roślin rolniczych wprowadzany do obrotu był opakowany i zaopatrzony w etykiety.

Liczba wydanych, w okresie objętym kontrolą, etykiet urzędowych wynosiła:

- w 2019 r.: 64 044 dla kategorii materiału siewnego C/1, 3 708 dla kategorii materiału siewnego C/2, 887 dla kategorii materiału siewnego B, 198 dla kategorii materiału siewnego PB/II, 40 dla kategorii materiału siewnego PB/III, 2 589 etykiety-paszporty sadzeniaków ziemniaka, 1 008 plomb metalowych.

Najwięcej etykiet w ramach kategorii materiału siewnego C/1 w liczbie 33 020 wydano dla pszenicy zwyczajnej ozimej należącej do grupy roślin zbożowych (51,5% wszystkich etykiet w kategorii C/1). Masa netto opakowań dla pszenicy zwyczajnej ozimej w ww. kategorii wynosiła 1 625 kg.

W 2019 r. etykiety urzędowe wydawano dla roślin warzywnych (ogórek), oleistych i włóknistych (konopie, soja), zbożowe (kukurydza, pszenica zwyczajna ozima i jara, owies zwyczajny jary, pszenżyto ozime, owies nagi, jęczmień jary, etykiety-paszporty dla ziemniaka.

- w 2020 r.: 66 565 dla kategorii materiału siewnego C/1, 4 168 dla kategorii materiału siewnego C/2, 538 dla kategorii materiału siewnego PB/II, 40 dla kategorii materiału siewnego PB/III, 645 dla kategorii materiału siewnego B, 960 etykiety - paszporty dla kategorii materiału siewnego C/1, 33 etykiety - paszporty dla kategorii materiału siewnego C/2, 10 dla kategorii materiału siewnego PB/II, 2 425 etykiety - paszporty sadzeniaków ziemniaka, 130 plomb metalowych.

Najwięcej etykiet w ramach kategorii materiału siewnego C/1 w liczbie 31 688 wydano dla kukurydzy należącej do grupy roślin zbożowych (47,6 % wszystkich etykiet w kategorii C/1). Masa netto opakowań dla kukurydzy w wymienionej kategorii – 31 676 kg.

W 2020 r. etykiety urzędowe wydawano dla takich samych rodzajów roślin jak w 2019 r., a dodatkowo dla mieszanki nasiennej traw, etykiety - paszporty dla gorczycy białej, soi, mieszanki międzygatunkowej, sadzeniaków ziemniaka.

- w 2021 r.: 42 775 dla kategorii materiału siewnego C/1, 1 898 dla kategorii materiału siewnego C/2, 400 dla kategorii materiału siewnego B, 214 dla kategorii materiału

³⁸ Dokumentację do kontroli wybrano w sposób losowy po jednej sprawie z każdego roku objętego kontrolą.

siewnego PB/II, 3 803 etykiety - paszporty sadzeniaków ziemniaka, 1 154. plomb metalowych.

Ponadto wydano: 1 178 etykiety - paszporty C1, 3 094 etykiety - paszporty C2, 237 etykiety - paszporty B, 283 etykiety - paszporty PB/II.

Najwięcej etykiet w ramach kategorii materiału siewnego C/1 w liczbie 24 121 wydano dla pszenicy zwyczajnej ozimej należącej do grupy roślin zbożowych (56,4% wszystkich etykiet w kategorii C/1).

Masa netto opakowań dla pszenicy zwyczajnej ozimej w ww. kategorii wynosiła 3 315 kg.

- w 2022 r.: 34 920 dla kategorii materiału siewnego C/1, 1 255 etykiety - paszporty C/1, 6 068 etykiety - paszporty C/2, 343 etykiety - paszporty B, 433 etykiety - paszporty PB/II, 2 356 etykiety - paszporty sadzeniaków ziemniaka, 1 340 plomb metalowych.

Najwięcej etykiet w ramach kategorii materiału siewnego C/1 w liczbie 19 318 wydano dla pszenicy zwyczajnej ozimej należącej do grupy roślin zbożowych (55,3% wszystkich etykiet w kategorii C/1). Masa netto opakowań dla pszenicy zwyczajnej ozimej w ww. kategorii wynosiła 16 615 kg.

Etykiety urzędowe wydawano dla pszenicy zwyczajnej ozimej i jarej, jęczmienia ozimego i jarego, kukurydzy, mieszanki nasiennej traw, soi, kukurydzy, etykiety - paszporty dla soi, słonecznika, sadzeniaków ziemniaka.

- w 2023 r. (do 30 czerwca): 21 114 dla kategorii materiału siewnego C/1, 40 etykiety - paszporty C/2, 1 209 etykiety - paszporty sadzeniaków ziemniaka, 800 plomb metalowych.

Najwięcej etykiet w ramach kategorii materiału siewnego C/1 w liczbie 12 731 wydano dla pszenicy zwyczajnej ozimej należącej do grupy roślin zbożowych (60,3% wszystkich etykiet w kategorii C/1). Masa netto opakowań dla pszenicy zwyczajnej ozimej w ww. kategorii wynosiła 20 095 kg.

Etykiety urzędowe wydawano dla rodzajów roślin wymienionych w ww. latach za wyjątkiem słonecznika, życicy wielokwiatowej.

Liczba wydanych plomb metalowych w latach 2019-2023 wynosiła odpowiednio: 1 008 (dla ziemniaka, pszenicy zw. ozimej, ogórka, jęczmienia jarego), 130 (dla ziemniaka), 1 154 (dla ziemniaka, życicy wielokwiatowej, pszenicy zw. ozimej), 1 340 (dla ziemniaka), 800 (dla ziemniaka).

(akta kontroli: Tom II str. 206-211, 310-366)

W ramach nadzoru w zakresie obrotu materiałem siewnym Wojewódzki Inspektor prowadził kontrole podmiotów prowadzących m.in. wytwarzanie i obrót materiałem siewnym roślin rolniczych. W latach 2019-2022 wykonano następującą ilość kontroli³⁹ przedsiębiorców wpisanych do ewidencji, prowadzących wytwarzanie i obrót materiałem siewnym, odpowiednio: 25, 19, 23, 15. Kontrola obrotu materiałem siewnym dotyczyła m.in. zgodności działalności kontrolowanego podmiotu w zakresie uzyskanego wpisu do ewidencji przedsiębiorców prowadzących obrót materiałem siewnym, losowe sprawdzenie wymagań w zakresie jakości materiału siewnego i innych wymagań określonych w ustawie o nasiennictwie.

Na podstawie dokumentacji pięciu spraw – protokołów kontroli⁴⁰ wraz z załącznikami, ustalono, że: skontrolowane partie nasion, które uzyskały świadectwa zostały przygotowane zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 lipca 2020 r. w sprawie rodzaju opakowań materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, sposobu ich zabezpieczania oraz

³⁹ Dane uzyskane ze sprawozdań rocznych WN-4 za 2019 r., 2020 r., 2021 r., 2022 r.

⁴⁰ Numery spraw protokołów objętych analizą: ORZ.7113.7.13.2023 z 26 lipca 2023 r., OST.7113.3.4.2022 z 15 lutego 2022 r., OKO.7113.4.4.2021 z 31 marca 2021 r., OSA.7113.1.3.2020 z 12 marca 2020 r., OKR.7113.3.5.2019 r.

szczegółowego sposobu etykietowania i plombowania⁴¹. Materiał siewny roślin rolniczych wprowadzany do obrotu był opakowany i zaopatrzony w etykiety. Pakowanie materiału siewnego było wykonane w sposób umożliwiający trwałe zaopatrzenie w etykietę odpowiednią dla materiału siewnego poszczególnych gatunków lub grup roślin rolniczych i warzywnych, a także kategorii i stopni kwalifikacji. Opakowania materiału siewnego uniemożliwiały jego otwarcie bez uszkodzenia (worki foliowe zgrzewane, worki papierowe szyte).

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, *m.in.* że: (...) podczas prowadzenia czynności kontrolnych kontrolujący weryfikowali fizycznie czy opakowania materiału siewnego spełniają wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie rodzaju opakowań materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, sposobu ich zabezpieczania oraz szczegółowego sposobu etykietowania i plombowania, co zostało odnotowane w protokołach kontroli.

W okresie i zakresie objętym kontrolą stwierdzono jeden przypadek materiału siewnego roślin rolniczych, w którym etykieta umieszczona na opakowaniu nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie rodzaju opakowań materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, sposobu ich zabezpieczania oraz szczegółowego sposobu etykietowania i plombowania. WIORiN nie posiada kopii opakowań materiału siewnego, plomb oraz etykiet nasiennych. Tylko w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości, do dokumentacji kontrolnej dołącza się zdjęcia/kopie ze stwierdzonymi nieprawidłowościami.

Wojewódzki Inspektor nie wydawał upoważnień w trybie art. 98 ust. 2, ustawy o nasiennictwie, w związku z powyższym nie sprawował nadzoru nad prawidłowym wykonywaniem czynności z zakresu upoważnienia. Poza tym nie było przypadków cofnięcia w drodze decyzji upoważnienia, o którym mowa w art. 98 ust. 2 ustawy o nasiennictwie, oraz zniszczenia etykiet urzędowych. Nie wystąpiły przypadki ponownego ubiegania się przez prowadzącego obrót o upoważnienie, o którym mowa w art. 98 ust. 2 wymienionej ustawy.

(akta kontroli: Tom II str. 206-260, Tom III str. 4-78)

8. Realizację zadań w ramach sprawowanego przez WIORiN nadzoru egzekwowania od akredytowanych kwalifikatorów i próbobiorców obowiązku składania dokumentów w trybie art. 81 ust. 10 ustawy o nasiennictwie zbadano na losowo wybranej próbie spraw prowadzonych przez trzy podmioty⁴². Akredytowany kwalifikator przekazywał terminowo do WIORiN kompletną dokumentację⁴³. Świadectwa oceny polowej materiału siewnego zostały sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2021 r. w sprawie wzorów świadectw i informacji dotyczących oceny materiału siewnego⁴⁴. Protokoły pobrania prób materiału siewnego przekazane do WIORiN przez akredytowanych próbobiorców były kompletne i sporządzane według wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie metod pobierania i okresu przechowywania prób materiału siewnego, oceny tego materiału, wzoru protokołu pobierania prób materiału siewnego oraz sporządzania dokumentacji dotyczącej oceny tego materiału⁴⁵. Jeden z akredytowanych próbobiorców wszystkie dokumenty przekazał w terminie wskazanym w art. 81 ust. 10 ustawy o nasiennictwie. Drugi akredytowany próbobiorca

⁴¹ Dalej rozporządzenie w sprawie rodzaju opakowań materiału siewnego, Dz. U. z 2020 r. poz. 1269 ze zm.

⁴² Przez akredytowanego kwalifikatora i dwóch akredytowanych próbobiorców.

⁴³ Tj. kopie świadectw oceny polowej materiału siewnego wraz z arkuszami oceny polowej.

⁴⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 757.

⁴⁵ Dz.U. z 2014 r. poz. 1795.

pięć z 42 protokołów pobrania prób sporządzonych w 2022 r. przekazał po upływie 12 dni od dnia dokonania pobrania próby materiału siewnego.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła m.in. że (...): *w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w dokumentacji złożonej, w dniach 11 stycznia 2023 r. i 18 stycznia 2023 r. przeprowadzono kontrolę akredytowanego próbobiorcy. W trakcie przeprowadzonej kontroli inspektorzy WIORiN pouczyli go o właściwym sposobie korygowania błędów w protokołach pobrania prób oraz o tym, że zgodnie z przepisami ustawy o nasiennictwie nie istnieje „ocena okresowa powtórna”, Ponadto, podmiot został również ustnie pouczony o terminowym składaniu dokumentów.*

(akta kontroli: Tom III str. 79-218)

Świadectwa oceny polowej materiału siewnego wraz z arkuszami oceny polowej oraz protokoły pobrania prób, akredytowani kwalifikatorzy i próbobiorcy przekazywali do WIORiN w trybie art. 81 ust. 10 ustawy o nasiennictwie w formie dokumentów papierowych, które następnie agregowano w systemie elektronicznego obiegu dokumentów e-Dok⁴⁶. Ponadto, świadectwa oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych wraz z arkuszami oceny polowej wprowadzono do ZSIORiN. WIORiN otrzymał (na każdy rok objęty kontrolą) od GIORiN Wytyczne, w których zawarto m.in. wskazówki dotyczące stałego nadzoru nad podmiotami wykonującymi zadania w imieniu wojewódzkiego inspektora na zasadzie akredytacji albo upoważnień. Wytyczne zostały uwzględnione w planach pracy Wojewódzkiego Inspektora na poszczególne lata.

Informacje dotyczące m.in. powierzchni plantacji nasiennych roślin rolniczych objętych kontrolą, liczby przeprowadzonych ocen oraz liczby dokonanych ocen laboratoryjnych wraz z ich analizą opisano w pkt 13 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli: Tom III str. 91, 108, 164-165)

9. W okresie objętym kontrolą WIORiN przeprowadził kontrole materiału siewnego, w tym materiału siewnego roślin rolniczych. Według wyjaśnień złożonych przez Wojewódzkiego Inspektora, WIORiN nie był w stanie wyszczególnić z ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli materiału siewnego w poszczególnych latach objętych kontrolą – wyłącznie liczby przeprowadzonych kontroli materiału siewnego roślin rolniczych. Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *z uwagi na sposób gromadzenia danych, może podać łączną liczbę kontroli materiału siewnego w poszczególnych latach objętych kontrolą z podziałem na ewidencję podmiotów zgodnie z art. 84, art. 86 i art. 87 ustawy o nasiennictwie*

(akta kontroli: Tom III str. 219-220)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN przeprowadził łącznie 2 787 kontroli materiału siewnego (z tego: w 2019 r. - 677, w 2020 r. - 462, w 2021 r. - 659, w 2022 r. - 718 i do 30 czerwca 2023 r. - 271). W 2019 r. przeprowadzono:

- 108 kontroli przedsiębiorców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 84 ustawy o nasiennictwie (z tego w zakresie: wytwarzania i obrotu materiałem siewnym - 25, obrotu hurtowego materiałem siewnym - 72, sprzedaży detalicznej materiału siewnego - 108);
- 22 kontrole rolników wpisanych do ewidencji na podstawie art. 86 ustawy o nasiennictwie;
- 427 kontroli dostawców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 87 ustawy o nasiennictwie;
- 23 kontrole innych podmiotów w tym: podmiotów nie wpisanych do ewidencji przedsiębiorców, dostawców, rolników. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano

⁴⁶ Wersja 3.8.5.61a.

pięć decyzji zakazujących przedsiębiorcy prowadzenia obrotu partią materiału siewnego (z tego: cztery dotyczące obrotu hurtowego i jedną sprzedaży detalicznej). Wystawiono jeden mandat przedsiębiorcy prowadzącemu obrót hurtowy materiałem siewnym roślin warzywnych na kwotę 200 zł. W jednym przypadku kontrola materiału siewnego roślin sadowniczych zakończyła się wykreśleniem podmiotu z ewidencji dostawców. W pozostałych kontrolach materiału siewnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III str. 14-17, 221-222, 546-548)

W 2020 r. przeprowadzono:

- 116 kontroli przedsiębiorców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 84 ustawy *o nasiennictwie* (z tego w zakresie: wytwarzania i obrotu materiałem siewnym - 19, obrotu hurtowego materiałem siewnym - 37, sprzedaży detalicznej materiału siewnego - 60);
- 12 kontroli rolników wpisanych do ewidencji na podstawie art. 86 ustawy *o nasiennictwie*;
- 320 kontroli dostawców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 87 ustawy *o nasiennictwie*;
- 14 kontroli innych podmiotów w tym: podmiotów nie wpisanych do ewidencji przedsiębiorców, dostawców i rolników.

Wydano dwie decyzje zakazujące przedsiębiorcom prowadzenia obrotu hurtowego partią materiału siewnego⁴⁷ na podstawie art. 121 ust. 4 pkt 2 ustawy *o nasiennictwie*. Wystawiono trzy mandaty - każdy na kwotę 100 zł, po jednym dla przedsiębiorcy zajmującego się wytwarzaniem i obrotem materiałem siewnym, przedsiębiorcy prowadzącego obrót hurtowy materiałem siewnym oraz dla dostawcy. Dwa mandaty wystawiono w związku z kontrolą materiału siewnego roślin sadowniczych i ozdobnych. Jeden wystawiono po kontroli materiału siewnego roślin rolniczych (konopi włóknistej) za naruszenie § 3 ust. 1 pkt 5 i 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji dotyczącej materiału siewnego oraz zakresu i terminów składania informacji dotyczących obrotu materiałem siewnym⁴⁸. Wydano cztery decyzje nakładające na kontrolowane podmioty opłaty sankcyjne w łącznej kwocie 9,08 tys. zł. Jedną decyzję wydano po kontroli materiału siewnego roślin ozdobnych i trzy decyzje po kontroli materiału siewnego roślin rolniczych. W pozostałych kontrolach materiału siewnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III str. 31-34, 221-222, 546-548)

W 2021 r. przeprowadzono:

- 173 kontrole przedsiębiorców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 84 ustawy *o nasiennictwie* (z tego w zakresie: wytwarzania i obrotu materiałem siewnym - 23, obrotu hurtowego materiałem siewnym - 59, sprzedaży detalicznej materiału siewnego - 91);
- 17 kontroli rolników wpisanych do ewidencji na podstawie art. 86 ustawy *o nasiennictwie*;
- 455 kontroli dostawców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 87 ustawy *o nasiennictwie*;
- 14 kontroli innych podmiotów w tym: podmiotów nie wpisanych do ewidencji przedsiębiorców, dostawców i rolników.

Wydano jedną decyzję, zakazującą prowadzenia obrotu partią materiału siewnego, przedsiębiorcy zajmującemu się wytwarzaniem i obrotem materiałem siewnym roślin

⁴⁷ Decyzje dotyczyły materiału siewnego roślin warzywnych.

⁴⁸ Dz.U. z 2014 r. poz. 182, dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji dotyczącej materiału siewnego.

warzywnych oraz dwie decyzje przedsiębiorcom zajmującym się obrotem hurtowym materiałem siewnym roślin warzywnych. Wydano trzy decyzje⁴⁹ nakładające opłaty sankcyjne w łącznej kwocie 4,57 tys. zł, z tego: jedną - przedsiębiorcy zajmującego się obrotem hurtowym materiałem siewnym roślin warzywnych oraz dwie - podmiotom zajmującym się obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych (łubin wąskolistny i pszenica) bez wpisania do ewidencji prowadzonych przez WIORiN. Wystawiono jeden mandat karny na kwotę 400 zł w związku z kontrolą materiału siewnego roślin warzywnych. W pozostałych kontrolach materiału siewnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III str. 48-51, 221-222, 546-548)

W 2022 r. przeprowadzono:

- 166 kontroli przedsiębiorców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 84 ustawy *o nasiennictwie* (z tego w zakresie: wytwarzania i obrotu materiałem siewnym - 15, obrotu hurtowego materiałem siewnym - 54, sprzedaży detalicznej materiału siewnego - 97);
- 18 kontroli rolników wpisanych do ewidencji na podstawie art. 86 ustawy *o nasiennictwie*;
- 525 kontroli dostawców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 87 ustawy *o nasiennictwie*;
- 9 kontroli innych podmiotów w tym: podmiotów nie wpisanych do ewidencji przedsiębiorców, dostawców i rolników.

Wydano pięć decyzji zakazujących przedsiębiorcom prowadzenia obrotu hurtowego partią materiału siewnego (z tego: cztery dotyczyły materiału siewnego roślin warzywnych i jedna roślin rolniczych) oraz dwie nakładające na podmioty opłaty sankcyjne w związku z kontrolą materiału siewnego roślin rolniczych⁵⁰ w łącznej kwocie 24,25 tys. zł. W pozostałych kontrolach materiału siewnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III str. 68-70, 221-222, 546-548)

W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2023 r. przeprowadzono:

- 109 kontrole przedsiębiorców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 84 ustawy *o nasiennictwie* (z tego w zakresie: wytwarzania i obrotu materiałem siewnym - 11, obrotu hurtowego materiałem siewnym - 35, sprzedaży detalicznej materiału siewnego - 63);
- dwie kontrole rolników wpisanych do ewidencji na podstawie art. 86 ustawy *o nasiennictwie*;
- 149 kontroli dostawców wpisanych do ewidencji na podstawie art. 87 ustawy *o nasiennictwie*;
- 11 kontroli innych podmiotów w tym: podmiotów nie wpisanych do ewidencji przedsiębiorców, dostawców i rolników.

Wydano jedną decyzję zakazującą przedsiębiorcy prowadzenia obrotu hurtowego partią materiału siewnego roślin warzywnych. W pozostałych przeprowadzonych kontrolach materiału siewnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III str. 221-222)

GIORiN przekazał na każdy rok objęty kontrolą *Wytyczne*, w których zawarto m.in. wskazówki dotyczące przeprowadzania kompleksowych kontroli materiału siewnego. Otrzymane rekomendacje zostały uwzględnione w planach pracy Działu Nadzoru Nasiennego pn. *Kompleksowe kontrole materiału siewnego - Kontrole podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym*. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca)

⁴⁹ Dwie decyzje wydano w związku z kontrolą materiału siewnego roślin rolniczych (łubin i pszenica) i jedną w związku z kontrolą materiału siewnego roślin warzywnych.

⁵⁰ Z tego: jedna dotyczyła soi i kukurydzy oraz jedna sadzeniaka ziemniaka.

WIORiN otrzymał jedną informację z WIORiN w Lublinie, o pochodzącej z obszaru województwa podkarpackiego partii materiału siewnego roślin rolniczych (bobiku), która nie spełniała wymagań w zakresie jakości⁵¹. W związku z tym przeprowadzono kontrolę w filii przedsiębiorcy, który był właścicielem tej partii materiału siewnego, a jej wyniki przekazano do wiadomości WIORiN w Krakowie, który był właściwy ze względu na siedzibę kontrolowanego podmiotu. W okresie objętym kontrolą WIORiN czterokrotnie informował inne wiorin, o stwierdzeniu w trakcie kontroli wystąpienia partii materiału siewnego roślin rolniczych pochodzących z obszarów innych województw, o niespełnianiu przez nie wymagań w zakresie jakości.

(akta kontroli: Tom I str. 191-245, Tom II str. 1-127, Tom III str. 546-548)

Analizę sposobu postępowania w trakcie kontroli materiału siewnego przeprowadzono na losowo wybranej próbie pięciu kontroli materiału siewnego roślin rolniczych⁵². W dwóch⁵³ z pięciu kontroli objętych badaniem nie stwierdzono nieprawidłowości. Jedna kontrola⁵⁴ dotycząca działalności w zakresie obrotu materiałem siewnym roślin rolniczych oraz spełniania wymagań określonych w rozporządzeniu w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji dotyczącej materiału siewnego zakończyła się nałożeniem grzywny w formie mandatu na kwotę 100 zł. W ramach jednej kontroli stwierdzono prowadzenie obrotu materiałem siewnym bez zgłoszenia tego zamiaru Wojewódzkiemu Inspektorowi, co skutkowało wydaniem decyzji nakładającej na podmiot opłatę sankcyjną w kwocie 2,27 tys. zł na podstawie art. 123 ust. 2 ustawy o nasiennictwie. Jedna z pięciu objętych badaniem kontroli zakończyła się wydaniem decyzji zakazującej prowadzenia obrotu skontrolowaną partią materiału siewnego. Sposób postępowania we wszystkich objętych badaniem kontrolach był zgodny z art. 121 ustawy o nasiennictwie oraz otrzymanymi w tym zakresie Wytycznymi z GIORiN.

(akta kontroli: Tom I str. 191-245, Tom III str. 223-378)

W celu zapewnienia prawidłowego nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, WIORiN współpracował z innymi podmiotami, w tym: z GIORiN, z innymi wiorin, z Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁵⁵ z Podkarpackim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego⁵⁶ w Boguchwale i z Komendantem Wojewódzkim Policji w Rzeszowie. W ramach współpracy z GIORiN przekazywano m.in. roczne sprawozdania z działalności, próby materiału siewnego do badań w Centralnym Laboratorium i jego oddziałach, uczestniczono w naradach. Współpraca z innymi wiorin dotyczyła głównie przekazywania informacji w związku z kontrolami akredytowanych podmiotów, udziału w organizowanych przez nie szkoleniach podstawowych i doskonalących dla kwalifikatorów materiału siewnego. Do Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych, WIORiN przekazywał próby materiału siewnego do badań tożsamości i czystości odmianowej. Otrzymywane wyniki wykorzystywano w ramach sprawowanego nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym. WIORiN na wniosek ARiMR przekazywał zgodnie z art. 40e ust.1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych⁵⁷ dane podmiotów wpisanych do ewidencji przedsiębiorców i ewidencji rolników. WIORiN uczestniczył w organizowanych m.in. przez PODR w Boguchwale dniach otwartych, na których promowano właściwe praktyki agrotechniczne. Współpraca z Komendantem Wojewódzkim Policji

⁵¹ Tj. zdolność kielkowania była poniżej wymagań minimalnych.

⁵² Po jednej z każdego roku objętego kontrolą.

⁵³ Z 2019 r. i z pierwszej połowy 2023 r.

⁵⁴ Z 2020 r.

⁵⁵ Dalej: ARiMR.

⁵⁶ Dalej: PODR.

⁵⁷ DZ.U. 2023 r. poz.1502.

w Rzeszowie obejmowała współdziałanie w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń związanych z obrotem roślinami, w tym: materiałem siewnym. Ponadto WIORiN zawiadamiał organy ścigania o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającym na sprzedaży nasion, które nie spełniały warunków określonych w art. 104 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o *nasiennictwie*, jako materiał siewny.

(akta kontroli: Tom III str. 379-465, Tom IV str. 391-393)

10. W 2021 r. WIORiN przeprowadził część praktyczną szkolenia dla swoich urzędowych próbobiorców materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka. Część teoretyczną szkolenia prowadził dla wszystkich uczestników WIORiN w Łodzi. W 2022 r. WIORiN przeprowadził szkolenie podstawowe w zakresie teoretycznym dla kwalifikatorów materiału siewnego roślin rolniczych - pastewnych. Część praktyczną przeprowadził WIORiN w Krakowie. W 2019 r. i w pierwszej połowie 2023 r. nie odbywały się żadne szkolenia podstawowe i doskonalące dla próbobiorców i kwalifikatorów materiału siewnego.

W szkoleniu podstawowym dla kwalifikatorów roślin zbożowych w 2020 r. przeprowadzonym (zarówno w części teoretycznej jak i praktycznej) przez WIORiN w Krakowie, uczestniczyło trzech kwalifikatorów urzędowych z WIORiN w Rzeszowie, co zostało potwierdzone trzema zaświadczeniami o zdaniu egzaminu.

Szkolenie podstawowe dla kwalifikatorów materiału siewnego roślin rolniczych - pastewnych w 2022 r. zakończyło się uzyskaniem zaświadczenia o zdaniu egzaminu końcowego przez jednego uczestniczącego w nim kwalifikatora urzędowego z WIORiN w Rzeszowie.

W 2021 r. w szkoleniu podstawowym dla próbobiorców materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka, uczestniczyło czterech urzędowych próbobiorców z WIORiN w Rzeszowie. Wszyscy czterej uzyskali zaświadczenie o zdaniu egzaminu.

WIORiN przeprowadził dwa szkolenia doskonalące dla swoich urzędowych próbobiorców roślin rolniczych i warzywnych z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka, po jednym w 2021 r. i 2022 r. Uczestniczyło w nich odpowiednio 20 i 22 osoby, co zostało potwierdzone podpisami na listach obecności.

(akta kontroli: Tom III str. 466-472, 530-532, 540)

Szczegółowemu badaniu poddano dwa szkolenia podstawowe, które w części praktycznej lub teoretycznej przeprowadzał WIORiN w Rzeszowie⁵⁸ oraz dwa szkolenia doskonalące dla urzędowych próbobiorców. Z przeprowadzonego w 2021 r. szkolenia podstawowego z części praktycznej dla czterech próbobiorców materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka, przekazano do WIORiN w Łodzi informację o jej zaliczeniu przez wszystkich uczestników. Zaświadczenie o zdaniu egzaminu w 2022 r. z części teoretycznej szkolenia podstawowego dla kwalifikatorów materiału siewnego roślin rolniczych - pastewnych, przez jednego uczestnika przekazano do WIORiN w Krakowie, który prowadził część praktyczną. W szkoleniach doskonalących w 2021 i w 2022 r. dla zatrudnionych w WIORiN urzędowych próbobiorców uczestniczyło odpowiednio 20 i 22 osoby.

Program szkolenia podstawowego dla próbobiorców materiału siewnego z 2021 r. (w zakresie szkolenia praktycznego) oraz szkolenia podstawowego z 2022 r. dla

⁵⁸ Z tego:

- w 2021 r. w zakresie przeprowadzenia szkolenia podstawowego z części praktycznej dla próbobiorców materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych z wyłączeniem sadzeniaka ziemniaka, którą przeprowadzał dla swoich pracowników WIORiN w Rzeszowie;

- w 2022 r. w zakresie w zakresie przeprowadzenia szkolenia podstawowego z części teoretycznej dla kwalifikatorów materiału siewnego roślin rolniczych – pastewnych, którą przeprowadzał dla swoich pracowników WIORiN w Rzeszowie.

kwalifikatorów materiału siewnego roślin rolniczych - pastewnych (w zakresie części teoretycznej) spełniał wymogi określone w rozporządzeniu w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, określone odpowiednio w załączniku nr 2 i 1. Programy szkoleń doskonalących dla próbobiorców materiału siewnego (przeprowadzone on-line w 2021 i 2022 r.) zawierały wymagane elementy określone w tabeli nr 2 załącznika nr 2 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego. Szkolenie w zakresie sprzętu i zasad wydzielania próby (w tym prowadzenie dokumentacji) zostało przeprowadzone w formie wykładu, zamiast zajęć praktycznych.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *z uwagi na fakt, że w szkoleniach doskonalących dla próbobiorców materiału siewnego uczestniczyć miała większość próbobiorców z WIORiN, w związku z pandemią COVID-19 w 2021 r. i 2022 r. w trosce o zdrowie pracowników, a także mając na uwadze ryzyko wyłączenia wszystkich próbobiorców w przypadku zakażenia koronawirusem (co spowodowałoby paraliż działań inspekcji w wykonywaniu obowiązków ustawowych), podjęto decyzję o przeprowadzeniu szkoleń w formie on-line. Panel szkolenia, który w rozporządzeniu w sprawie szkoleń określony jest, jako część praktyczna (temat: Sprzęt i zasady wydzielania próby; prowadzenie dokumentacji – wybrane zagadnienia) przeprowadzano w oparciu o materiały i filmy szkoleniowe udostępniane przez ISTA.*

(akta kontroli: Tom III str. 466-472, 503- 545)

Analiza spraw opisanych w punkcie trzecim i czwartym niniejszego wystąpienia wykazała, że wszyscy urzędowi próbobiorki i kwalifikatorzy otrzymali zaświadczenia potwierdzające zdanie egzaminu kończącego szkolenie podstawowe w zakresie pobierania prób materiału siewnego oraz oceny polowej materiału siewnego⁵⁹. Wszyscy urzędowi próbobiorki w terminie nieprzekraczającym okres pięciu lat odbyli szkolenia doskonalące. Wszyscy objęci analizą kwalifikatorzy uczestniczyli w szkoleniu doskonalącym z zakresu oceny polowej materiału siewnego roślin zbożowych w okresie nie przekraczającym pięciu lat od uzyskania zaświadczenia potwierdzającego zdanie egzaminu kończącego szkolenie podstawowe.

Dwóm z pięciu urzędowych kwalifikatorów nie upłynął okres pięciu lat od uzyskania zaświadczenia potwierdzającego zdanie egzaminu ze szkolenia podstawowego z zakresu oceny polowej materiału siewnego roślin pastewnych. Jeden kwalifikator, który odbył szkolenia doskonalące 8 czerwca 2017 r. z oceny polowej plantacji nasiennych traw, nie został skierowany na kolejne szkolenia doskonalące. Według oświadczenia złożonego przez Wojewódzkiego Inspektora zdecydowano, że w związku z decyzją, iż nie będzie już dokonywał oceny polowej, nie kierowano go na kolejne szkolenia doskonalące.

Jeden kwalifikator z badanej puli pięciu osób, objęty analizą, uzyskał zaświadczenia potwierdzające zdanie egzaminu kończącego szkolenia z oceny polowej roślin pastewnych w 2009 r. W 2013 r. uczestniczył w szkoleniu doskonalącym z zakresu oceny polowej roślin pastewnych strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych, a w 2017 r. w szkoleniu z zakresu roślin pastewnych strączkowych. W okresie pięciu lat od szkolenia doskonalącego w 2013 r. z zakresu oceny polowej roślin pastewnych - motylkowatych drobnonasiennych, nie uczestniczył w kolejnym szkoleniu doskonalącym w tym zakresie. W dniu 4 lipca 2023 r. odbył szkolenie doskonalące z zakresu oceny polowej dla kwalifikatorów dla wszystkich grup roślin.

Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że: *kwalifikator uczestniczył w 2017 r. w szkoleniu doskonalącym z grupy roślin pastewnych - strączkowych, a zgodnie z rozporządzeniem obowiązującym w tym zakresie, szkolenia z oceny polowej poszczególnych grup roślin uprawnych organizowane są dla grup roślin: zbożowe, pastewne, oleiste*

⁵⁹ Z tego czerech w zakresie oceny polowej materiału siewnego roślin zbożowych i pastewnych oraz jeden w zakresie roślin zbożowych i traw.

i włókniste. Uznać zatem należy, że udział w tym szkoleniu dawał uprawnienia do oceny polowej w pełnym zakresie roślin pastewnych. Ponadto, wyjaśniła, że osoba ta nie dokonywała do 3 lipca 2023 r. ocen polowych roślin pastewnych- motylkowatych drobnonasiennych.

(akta kontroli: Tom II str. 450, Tom III str. 473-502, 542-545)

Na podstawie analizy dokumentacji dotyczących osób uczestniczących w szkoleniu doskonalącym dla próbobiorców materiału siewnego z 18 lipca 2022 r. ustalono, że 17 z 22 biorących w nim udział, odbyło szkolenie doskonalące w tym samym zakresie 4 marca 2021 r., tj. w terminie nieprzekraczającym pięciu lat od poprzedniego. Odbycie szkoleń zostało udokumentowane na listach obecności. Uczestnicy nie otrzymali zaświadczeń potwierdzających odbycie szkoleń doskonalących w 2021 r. i w 2022 r. w zakresie pobierania prób materiału siewnego.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *nie wystawiono zaświadczeń dla uczestników potwierdzających odbycie szkolenia, ponieważ nie jest to wymagane przepisami prawa. Obecność uczestników szkolenia potwierdzona była w trakcie szkolenia wizualnie i udokumentowana listą obecności oraz listą login.*

(akta kontroli: Tom III str. 530-532, 540, 542-545)

11. Na podstawie badania przeprowadzonego na losowo wybranej próbie pięciu spraw⁶⁰, z których trzy dotyczyły oceny polowej, jedna wydania etykiet oraz jedna pobrania próby do ceny laboratoryjnej lub oceny tożsamości, ustalono, że we wszystkich analizowanych sprawach WIORiN pobrał opłaty zgodnie z art. 115 ustawy o nasiennictwie oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 4 grudnia 2017 r. w sprawie opłat związanych z oceną materiału siewnego⁶¹. Opłaty naliczone w wysokościach określonych w załącznikach do ww. rozporządzenia, z uwzględnieniem kosztów, o których mowa w art. 116 ust 2 ustawy o nasiennictwie, wpływały na wyodrębniony rachunek bankowy dochodów budżetowych.

W celu egzekwowania opłat WIORiN wystawił rachunki z terminem płatności wskazanym w formie konkretnej daty, którą określono, jako 14 dni od daty wystawienia rachunku, co stanowiło nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W badanych sprawach opłaty zostały uregulowane w terminach wskazanych na rachunkach. Rachunek za pobranie próby do oceny laboratoryjnej/tożsamości został wystawiony dwa dni po pobraniu próby. W jednym rachunku za dokonanie oceny polowej uwzględniono przeprowadzenie trzech ocen (świadcstwo z 25 czerwca 2019 r., z 26 czerwca 2019 r. i z 10 lipca 2019 r.) Ten rachunek wystawiono po upływie odpowiednio 40, 54 i 55 dni od wystawienia poszczególnych świadectw oceny polowej materiału siewnego. Pozostałe dwa rachunki za dokonanie oceny polowej zostały wystawione po upływie od 48 i 75 dni od daty zakończenia oceny i wystawienia świadectw oceny polowej materiału siewnego.

Ze względu na brak informacji, w jakim terminie wyniki oceny polowej zostały przekazane kontrahentom, nie można było ustalić, czy zostały one wydane po uiszczeniu opłaty za przeprowadzenie oceny polowej. Nieudokumentowanie przekazania wyników oceny polowej stanowiło nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone Nieprawidłowości*.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *rachunki z tytułu opłat oceny polowej plantacji nasiennej zostały wystawione po upływie od 40 do 75 dni od daty wystawienia świadectwa oceny polowej materiału siewnego, ponieważ świadectwo oceny polowej sporządzane jest po zakończeniu oceny polowej, a rachunek wystawiany jest niezwłocznie po zakończeniu wszystkich ocen plantacji zgłoszonych*

⁶⁰ Z tego: po jednej z 2019 r., 2020 r. i z 2021 r. oraz dwóch z 2022 r.

⁶¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 630., dalej: rozporządzenie w sprawie opłat związanych z oceną materiału siewnego.

przez danego wnioskodawcę. Wyniki oceny polowej zostały odebrane osobiście. Fakt, ten nie został odnotowany przez pracownika wydającego dokument.

(akta kontroli: Tom IV str. 2-46)

Rachunek zawierający opłatę za wydanie etykiety - paszportu dla materiału siewnego EC został wystawiony przez WIORiN w dniu wydania ich przedsiębiorcy oraz dwa dni przed uregulowaniem opłaty z tego tytułu, co stanowiło nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: Tom IV str. 24-32)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN zrealizował dochody budżetowe z tytułu opłat związanych z oceną materiału siewnego na kwotę 430 tys. zł (z tego: w 2019 r. - 134 tys. zł, w 2020 r. - 146 tys. zł, w 2021 r. - 70 tys. zł, w 2022 r. - 64 tys. zł, do 30 czerwca 2023 r. - 16 tys. zł). Opłaty pobierano z tytułu:

- dokonania oceny tożsamości oraz czystości odmianowej materiału siewnego;
- pobierania prób urzędowych, dokonania oceny polowej i laboratoryjnej materiału siewnego oraz pobierania prób gleby i podłoża, w których wykorzystywany jest materiał szkółkarski i kategorii elitarny i kategorii kwalifikowany przez organ państwowej inspekcji;
- wydania etykiet i plomb urzędowych;
- wykonywania czynności w ramach nadzoru nad akredytowanymi podmiotami.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk oświadczyła, że: *WIORiN nie miał technicznych możliwości wyodrębnienia dochodów budżetowych w zakresie opłat związanych z oceną materiału siewnego wyłącznie roślin rolniczych. Każdy księgowany rachunek z tytułu naliczonych opłat bez względu czy dotyczy roślin rolniczych czy też innych trafiał do właściwej grupy analityki. Analityka sporządzana była tak, aby ewidencjonować dochody budżetowe w różnym zakresie, w różnych obszarach działalności i z różnych tytułów w ramach paragrafów dochodowych wynikających z klasyfikacji budżetowej.*

(akta kontroli: Tom IV str. 50- 62)

Plan dochodów wynoszący w 2019 r. - 139 tys. zł, w 2020 r. - 120 tys. zł, w 2021 r. - 82 tys. zł, w 2022 r. - 71 tys. zł, i w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2023 r. - 45 tys. zł, został zrealizowany odpowiednio w 96,4%, 121,7%, 85,4%, 91,1%, 35,6%.

Główny Księgowy i Wojewódzki Inspektor wyjaśnili, że *na odchylenia wykonanych dochodów w stosunku do planu w latach 2019-2022 r. i w pierwszej połowie 2023 r. miały wpływ czynniki zewnętrzne /.../. Kwota zrealizowanych dochodów z tytułu dokonania oceny tożsamości i czystości odmianowej wynika z liczby złożonych przez wnioskodawców wniosków o pobranie prób do oceny oraz gatunków zgłoszonych do badania roślin. Wojewódzki Inspektor nie ma wpływu na ilość oraz rodzaj złożonych wniosków w poszczególnych latach. Wahania poziomu wykonania planu dochodów z tytułu pobierania prób urzędowych, dokonania oceny polowej i laboratoryjnej materiału siewnego oraz pobierania prób gleby i podłoża, w których wytwarzany jest materiał szkółkarski, wynika z liczby złożonych przez podmioty zewnętrzne wniosków o pobranie prób lub dokonanie oceny /.../. Odchylenia dochodów od planu z tytułu wydanych etykiet i plomb urzędowych wynikają z liczby złożonych w tym zakresie wniosków od podmiotów.*

(akta kontroli: Tom IV str. 51,150-159)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. WIORiN miał zaległość w kwocie 335 zł w związku z nieuregulowaniem rachunku z tytułu przeprowadzenia oceny polowej plantacji nasiennej. Według stanu na 31 grudnia w latach 2019-2022 oraz wg stanu na 30 czerwca 2023 r. nie wystąpiły nowe zaległości z tytułu opłat związanych z oceną materiału siewnego.

(akta kontroli: Tom IV str.63-100)

Łączna kwota zrealizowanych przez WIORiN w latach 2019-2023 (do 30 czerwca) dochodów budżetowych z tytułu opłat sankcyjnych w związku z nadzorem nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych wynosiła 35,6 tys. zł (z tego: w 2019 r. - 0, w 2020 r. - 6 81 tys. zł, w 2021 r. - 4 54 tys. zł, w 2022 r. - 2 27 tys. zł, od 1 stycznia do 30 czerwca 2023 r. - 21 98 tys. zł). Opłaty te zostały nałożone decyzjami Wojewódzkiego Inspektora na podstawie art. 123 ust. 1 i ust. 2 ustawy o nasiennictwie.

(akta kontroli: Tom III str. 221-222, Tom IV str. 101-108)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN na realizację zadań w ramach sprawowanego nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym wydatkował łącznie 11 749 tys. zł (z tego: w 2019 r. - 2 591 tys. zł, w 2020 r. - 2 709 tys. zł, w 2021 r. - 2 487 tys. zł, w 2022 r. - 2 605 tys. zł, od 1 stycznia do 30 czerwca 2023 r. - 1 357 tys. zł).

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk oświadczyła, że w WIORiN *nie ma technicznych możliwości wyodrębnienia wydatków związanych z oceną materiału siewnego tylko roślin rolniczych. Analityka wydatków sporządzana była tak, aby ewidencjonować wydatki w różnym zakresie, w różnych obszarach działalności i różnych tytułów w ramach paragrafów wydatkowych z klasyfikacji budżetowej.*

(akta kontroli: Tom IV str. 109-149)

Wydatki w układzie zadaniowym realizowano w ramach zadania - *Rozwój produkcji roślinnej i ochrona roślin* i podzadania - *Ochrona roślin i nasiennictwo* oraz działania - *Nadzór nad wytwarzaniem, oceną, obrotem i stosowaniem materiału siewnego*. Celem realizacji tego podzadania i działania w zakresie sprawowanego przez WIORiN nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym było zapewnienie wysokiej jakości materiału siewnego.

Planowane wartości miernika - *stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli* - wynosiły: w latach 2019-2020 - 0,02, w 2021 r. - 0,04, w 2022 r. - 0,03 i w 2023 r. - 0,02 i zostały zrealizowane w 2019 r. w 100% i w latach 2020-2021 w 50% w 2022 r. w 67% i w 2023 r. (do 30 czerwca) w 35%. Osiągnięcie niższych wartości tego miernika było spowodowane dobrą kondycją plantacji nasiennych i dobrą jakością materiału siewnego wprowadzanego do obrotu, co skutkowało mniejszą liczbą stwierdzonych nieprawidłowości.

Planowane wartości miernika - *stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów podlegających kontroli* - wynosiły w latach 2019-2020 - 0,03, w latach 2021-2023 - 0,02. W latach 2019-2021 miernik ten został zrealizowany w 100% w 2022 r. w 50% i w 2023 r. (do 30 czerwca) w 25%. Realizacja tego miernika na niższym poziomie w 2022 r. była spowodowana zgłoszeniem przez przedsiębiorców mniejszej ilości plantacji nasiennych do oceny urzędowej, a w pierwszej połowie 2023 r. faktem, iż większość kontroli podmiotów przeprowadza się w drugiej połowie roku.

Planowane wartości miernika - *stosunek liczby partii materiału siewnego wycofanego z obrotu niespełniającego wymagań do liczby partii materiału siewnego poddanego kontroli* - wynosiły w latach 2019-2021 - 1% i w latach 2022-2023 - 0,4%. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) realizacja tego miernika wynosiła odpowiedni: 40%, 30%, 10%, 25% i 7,5%.

Osiągnięcie niższych wartości realizacji tego miernika, niż planowane spowodowane było m.in:

- w 2019 r. i w 2021 r. wysoką jakością materiału siewnego pochodzącego ze zbiorów w roku wcześniejszym. Dobra jakość materiału siewnego wynikała z wiedzy producentów na temat upraw oraz stosowania zabiegów agrotechnicznych wskazanych dla danego gatunku roślin;

- w 2020 r. pobraniem mniejszej ilości prób kontrolnych materiału siewnego w związku ograniczeniami wywołanymi epidemią Covid-19;
- w 2022 r. dobrą jakością i spełnianiem wymogów formalnych przez kontrolowany materiał siewny.

(akta kontroli: Tom IV str. 110-159)

Według wyjaśnień złożonych przez Wojewódzkiego Inspektora efektem działań z zakresu nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych było występowanie w obrocie materiału siewnego o jakości zgodnej z wymaganiami ustawowymi.

(akta kontroli: Tom IV str. 160-163)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) na podstawie art. 126 ustawy o *nasiennictwie* w pięciu przypadkach nałożono kary grzywny w formie mandatu karnego, w tym jeden w związku z kontrolą materiału siewnego roślin rolniczych w kwocie 100 zł na podstawie art. 126 ust. 1 pkt 7 ustawy o *nasiennictwie*.

W okresie objętym kontrolą prowadzone było jedno postępowanie egzekucyjne wszczęte w 2018 r. w związku z nieuregulowaniem rachunku w kwocie 335 zł z tytułu przeprowadzenia oceny polowej. WIORiN na podstawie art. 15 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 o *postępowaniu egzekucyjnym w administracji*⁶² wezwał 17 września 2018 r. do uregulowania należności w terminie 7 dni od dnia doręczenia niniejszego upomnienia. W związku z nieuregulowaniem należności wystawiono 22 października 2018 r. tytuł wykonawczy celem egzekucji należności pieniężnych⁶³. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) w związku z prowadzonym postępowaniem, zalegość, z tytułu kosztów egzekucyjnych, została pomniejszona o 6,50 zł, a należność główna nie uległa zmianie. WIORiN naliczał raz na kwartał odsetki i na 30 czerwca 2023 r. wynosiły one 129,4 zł. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) nie wszczęto żadnego nowego postępowania windykacyjnego dotyczącego opłat związanych z oceną materiału siewnego roślin rolniczych. Pracownik Działu Finansowego na bieżąco monitorował terminy zapłaty poszczególnych należności.

(akta kontroli: Tom II str. 285-289, Tom III str. 221-222, 226-259, Tom IV str. 63-100, 160-163)

12. W ramach stosowanych mechanizmów kontroli zarządczej identyfikowano ryzyka w odniesieniu do celów i zadań związanych z nadzorem nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, w tym roślin rolniczych. Zidentyfikowane ryzyka dotyczące m.in. wystąpienia ekstremalnych warunków pogodowych oraz skomplikowania i zmian prawa, poddano analizie określając prawdopodobieństwo ich wystąpienia wraz z ewentualnymi skutkami, jakie ich zaistnienie mogło wywołać. Dla ryzyka dotyczącego wystąpienia ekstremalnych warunków pogodowych (w tym: susza, powódź) nie określono działania, które należałoby podjąć w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa jego zaistnienia. Według treści wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, wystąpienie ekstremalnych warunków pogodowych ma wpływ na ilość złożonych wniosków o ocenę polową i dotyka bezpośrednio producentów. Niemniej jednak zdefiniowane ryzyko ma wpływ na zapewnienie wystarczającej ilości wysokiej jakości materiału siewnego, gdyż w przypadku braku wystarczającej ilości materiału siewnego (wysokiej jakości) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi może dopuścić do obrotu i stosowania materiał siewny o obniżonej zdolności kiełkowania.

Dla ryzyka związanego ze skomplikowaniem i zmianami prawa oraz niejednorodnym orzecznictwem zaplanowano działania, które należy podjąć w celu jego zmniejszenia do akceptowalnego poziomu.

⁶² Dz.U. z 2022 r. poz. 479.

⁶³ Należność główna w kwocie 325 zł i koszty egzekucji w kwocie 11,60 zł.

(akta kontroli: Tom IV str. 164-182, 201-219, 239-255, 277-293, 316-332, 345-348 349-350)

Sporządzane w ramach prowadzonej kontroli zarządczej plany działalności zostały powiązane z budżetem zadaniowym. W tych planach w wskazywano główne przyjęte do realizacji cele dotyczące m.in. nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym (w tym roślin rolniczych). Przypisano im mierniki określające stopień ich realizacji wraz z planowanymi do osiągnięcia wartościami. Zamiast sprawozdań z wykonania planu działalności, sporządzano za poszczególne lata protokoły, w których wskazywano stopień realizacji tych celów oraz zadań służących ich realizacji wspólnie z przypisanymi im miernikami określającymi osiągnięty poziom realizacji. Przedstawiano przyczyny odchylenia zrealizowanych wartości mierników od poziomów dla nich planowanych

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) nie sporządzano planów działalności oraz sprawozdań z jego wykonania w formie, określonej w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w *sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania*⁶⁴. Stanowiło to nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: Tom IV str.164-344)

13. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN przeprowadził łącznie 1 967 ocen polowych gatunków roślin rolniczych (z tego: w 2019 r. - 359, w 2020 r. - 593, w 2021 r. - 562, w 2022 r. - 380, w pierwszej połowie 2023 r. 73). Liczba przeprowadzonych ocen polowych roślin rolniczych wzrosła w 2020 r. w stosunku do 2019 r. o 234, w 2021 r. spadła o 31 (w stosunku do 2020 r.), a w 2022 r. o 182 w stosunku do roku wcześniejszego. Wzrost, a następnie spadek liczby przeprowadzonych ocen polowych roślin rolniczych, wynikał z liczby złożonych wniosków o dokonanie oceny polowej.

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN w Rzeszowie objął oceną polową plantacje nasienne roślin rolniczych o powierzchni:

- w 2019 r. – 1 676 ha (z tego: plantacje nasienne roślin zbożowych stanowiły - 945,5 ha; roślin pastewnych - 608,8 ha; buraków - 0; roślin oleistych i włókniстых - 115,8 ha; ziemniaka - 6 ha);

- w 2020 r. – 2 266,5 ha (z tego: plantacje nasienne roślin zbożowych stanowiły - 970,8 ha; roślin pastewnych – 1 151,6 ha; buraków - 0; roślin oleistych i włókniстых - 123,7 ha; ziemniaka - 20,3 ha);

- 2021 r. – 2 176,5 ha (z tego: plantacje nasienne roślin zbożowych stanowiły - 954 ha; roślin pastewnych – 1 105,8 ha; buraków - 0; roślin oleistych i włókniстых - 110,1 ha; ziemniaka - 6,5 ha);

- 2022 r. – 1 664,6 ha (z tego: plantacje nasienne roślin zbożowych stanowiły - 882,1 ha; roślin pastewnych - 672,8 ha; buraków - 0; roślin oleistych i włókniстых - 103,7 ha; ziemniaka - 6 ha);

- 2023 r. (do 30 czerwca) - 285,4 ha (z tego: plantacje nasienne roślin zbożowych stanowiły - 3 ha; roślin pastewnych - 266,3 ha; buraków - 0; roślin oleistych i włókniстых - 16,1 ha; ziemniaka - 0 ha).

Według wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, przyczyną zmian powierzchni plantacji nasiennych objętych oceną polową w okresie objętym kontrolą była liczba złożonych wniosków oraz powierzchnia plantacji nasiennych zgłoszonych do oceny polowej przez wnioskodawców.

(akta kontroli: Tom IV str. 351- 363, 365-368)

⁶⁴ Dz.U. 2010 Nr 187, poz. 1254, dalej rozporządzenie w *sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania*.

Łączna powierzchnia plantacji nasiennych roślin rolniczych zdyskwalifikowanych w ramach przeprowadzonych ocen polowych w latach 2019-2023 (do 30 czerwca) wynosiła 303,4 ha (z tego: w 2019 r. - 71,3 ha, w 2020 r. - 46,6 ha, w 2021 r. - 89,6 ha, w 2022 r. - 56,8 ha i w pierwszej połowie 2023 r. - 39,1 ha).

Najczęstszym powodem dyskwalifikacji plantacji nasiennych roślin rolniczych, z wyjątkiem ziemniaka, było ich zachwaszczenie powyżej poziomu umożliwiającego prawidłowe przeprowadzenie oceny polowej lub prawidłowy rozwój ocenianej rośliny oraz obecność gatunków, których nasiona były trudne do usunięcia w procesie czyszczenia. Pozostałymi głównymi przyczynami dyskwalifikacji plantacji nasiennych były m.in. w zakresie:

- roślin zbożowych - obecność innych odmiany ocenianego gatunku, niż zgłoszona do oceny, powyżej norm dopuszczalnych dla danego stopnia kwalifikacji materiału siewnego oraz niezgodność powierzchni plantacji zgłoszonej do oceny ze stanem faktycznym zastanym w momencie przeprowadzenia lustracji;
- roślin pastewnych - brak plantacji nasiennej w momencie przeprowadzenia lustracji polowej spowodowany jej zlikwidowaniem przez producenta, m.in. z powodu słabych wschodów, zniszczenia plantacji (w tym: gradobicia, zalania) oraz wymoknięcie/wyschnięcie plantacji nasiennej powodujące nieprawidłowy rozwój rośliny;
- roślin oleistych i włókniстых - stwierdzenie braku tożsamości odmianowej w partii materiału siewnego użytego do obsiewu plantacji na podstawie otrzymanych wyników badań tożsamości i czystości odmianowej z Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych;
- ziemniaka – porażenie plantacji nasiennej wirusami (w tym: PLRV⁶⁵, PVM⁶⁶) powyżej dopuszczalnych norm⁶⁷.

(akta kontroli: Tom IV str. 359-364, 369-371)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) WIORiN poddał kontroli w 2019 r.- 62 partie zbóż ozimych, a w kolejnych latach odpowiednio: 83, 90, 84 i 15. W ramach skontrolowanych partii pobrano do oceny laboratoryjnej w 2019 r. - 17 prób, w 2020 r. - 4, w 2021 r. - 11, w 2022 r. - 7. W pierwszej połowie 2023 r. nie pobrano w ramach kontroli żadnej próby do oceny laboratoryjnej. Liczba skontrolowanych partii zbóż jarych wynosiła odpowiednio: 89, 54, 49, 57, 58. W ramach tych kontroli pobrano: w 2019 r. - 14 prób do oceny laboratoryjnej, a w kolejnych okresach odpowiednio: 7, 10, 6, 7 prób.

Liczba skontrolowanych partii roślin bobowatych grubonasiennych w latach 2019-2023 (do 30 czerwca) miała tendencję spadkową (w 2019 r. skontrolowano 24 partie, a w pierwszej połowie 2023 r. -10). W ramach tych kontroli do oceny laboratoryjnej w 2019 r. nie pobrano żadnej próby, w 2020 r. pobrano trzy, w 2021 r. dwie oraz w 2022 r. i pierwszej połowie 2023 r. pobrano po jednej próbie. W okresie objętym kontrolą zmniejszała się również liczba skontrolowanych partii roślin bobowatych drobnonasiennych (od 77 w 2019 r. do 13 w pierwszej połowie 2023 r.) oraz ziemniaka (od 91 w 2019 r. do 43 w pierwszej połowie 2023 r.). W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) skontrolowano odpowiednio: 26, 15, 41, 33 i 15 partii buraka pastewnego. W ramach tych kontroli nie pobrano żadnej próby do oceny laboratoryjnej, co było spowodowane zgodnie, z treścią wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, małymi wielkościami zastanych partii oraz znikomym znaczeniem gospodarczym buraka pastewnego.

⁶⁵ Potato leafroll Virus.

⁶⁶ Potato Virus M.

⁶⁷ Przykładowo dla plantacji kategorii kwalifikowane Unijna klasa B dopuszczalny poziom porażenia PLRV wynosił 6 %.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: zmiana ilości partii roślin rolniczych poddanych kontroli oraz pobranych w ich ramach prób do oceny laboratoryjnej była wypadkową przeprowadzonych kontroli i stanu faktycznego zastanego podczas kontroli. Liczba skontrolowanych partii roślin rolniczych w okresie objętym kontrolą ulegała zmianom z uwagi na to, że w pierwszej kolejności obejmuje się kontrolą gatunki o dużym znaczeniu gospodarczym i zależna była od ilości oraz gatunku materiału siewnego roślin rolniczych znajdującego się na stanie w punkcie obrotu. Liczba pobranych do badań laboratoryjnych prób wynika m. in. z liczby przeprowadzonych kontroli, stanu faktycznego zastanego podczas kontroli, wielkości partii dostępnej do pobrania prób w trakcie prowadzonych czynności.

(akta kontroli: Tom IV str. 372-377)

W latach 2019-2020 laboratorium urzędowe WIORiN⁶⁸ przeprowadziło:

- w 2019 r. - 164 oceny laboratoryjne (z tego: roślin zbożowych - 133; pastewnych - 2; buraków - 0; oleistych i włókniстых - 29) obejmując nimi łącznie 3 919,1 ton materiału siewnego, z czego zdyskwalifikowano 1,5 %;
- w 2020 r. - 173 oceny laboratoryjnej (z tego: roślin zbożowych - 124; pastewnych - 0; buraków - 0; oleistych i włókniстых - 49) obejmując nimi łącznie 3 491,7 ton materiału siewnego, z czego zdyskwalifikowano 3,3 %.

Liczba przeprowadzonych ocen laboratoryjnych była uzależniona od liczby złożonych zleceń o ich przeprowadzenie.

(akta kontroli: Tom IV str. 364, 365-368)

W planach pracy WIORiN z zakresu nadzoru nasiennego na lata 2019-2023 zawarto zadania dotyczące realizacji nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, w tym roślin rolniczych. Działania z tego zakresu odnoszące się wyłącznie do roślin rolniczych nie były wyodrębnione, z uwagi na brak takiej możliwości. Planowano je w ramach nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym wszystkich roślin, który obejmował zadania dotyczące m.in.:

- stałego nadzoru nad podmiotami wykonującymi zadania w imieniu Wojewódzkiego Inspektora na zasadzie akredytacji lub upoważnień;
 - kontroli materiału siewnego w obrocie pod kątem jakościowym i spełnienia wymogów ustawy o nasiennictwie oraz pod kątem GMO⁶⁹;
 - kontroli podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym;
 - kontroli dokumentacji sporządzanej przez prowadzących obrót materiałem siewnym.
- W sprawozdaniach z realizacji tych planów sporządzanych przez WIORiN ujmowano dane dotyczące zrealizowanych zadań z zakresu nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, w tym dotyczącym roślin rolniczych.

Dane dotyczące nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, w tym roślin rolniczych, poddawano analizie. Oddziały terenowe co miesiąc przekazywały dane dotyczące przeprowadzonych kontroli obrotu materiałem siewnym. Analiza tych informacji pozwalała m.in. na ocenę postępów w realizacji zadań przez poszczególne oddziały, określenie ryzyka niewykonania zadań oraz podjęcie ewentualnych działań zaradczych w przypadku zagrożenia niewykonania planu. Według wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, analizowano je m.in. na naradach z kierownikami działów i oddziałów terenowych. Dane dotyczące realizacji zadań związanych z oceną polową, nadzorem nad akredytowanymi podmiotami oraz urzędowymi próbobiorcami i kwalifikatorami wprowadzano na bieżąco do ZSIORiN.

Plany pracy na poszczególne lata objęte kontrolą sporządzano w oparciu o Wytyczne przesyłane na początku roku przez GIORiN oraz na podstawie prowadzonych

⁶⁸ Z dniem 1 stycznia 2021 r. laboratorium urzędowe WIORiN zostało włączone do struktur Centralnego Laboratorium GIORiN.

⁶⁹ Organizm genetycznie zmodyfikowany.

ewidencji podmiotów (w tym: przedsiębiorców, rolników, dostawców). Sprawozdania z realizacji zadań, WIORiN sporządzał na podstawie danych dotyczących m.in. kontroli materiału siewnego (w tym roślin rolniczych) przekazywanych przez oddziały terenowe, wyników badań laboratoryjnych otrzymywanych z laboratoriów GIORiN oraz arkuszy oceny i świadectw oceny polowej przekazywanych przez akredytowanych kwalifikatorów.

(akta kontroli: Tom II str. 1-127, Tom III str. 4-78, Tom IV str. 378-390)

WIORiN informował rolników o korzyściach stosowania kwalifikowanego materiału siewnego m.in. w ramach współpracy z PODR w Boguchwale i Podkarpacką Izba Rolniczą poprzez propagowanie w trakcie dni otwartych właściwych praktyk agrotechnicznych oraz przez publikacje w miesięczniku Agro Podkarpacie artykułu - *Najważniejsza jest jakość materiału siewnego*.

(akta kontroli: Tom IV str. 378-380, 391-395)

14. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) do WIORiN wpłynęło pięć skarg (z tego: w 2019 r. - 4 i w 2021 r. - 1). Żadna ze skarg nie dotyczyła nadzoru nad produkcją i obrotem materiałem siewnym roślin rolniczych.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. W dwóch wnioskach o dokonanie oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych, z pięciu wybranych losowo do kontroli, nie zostały wpisane dane wymagane przepisem art. 36 ust. 7 ustawy o *nasiennictwie*, w myśl którego, wniosek o dokonanie oceny polowej materiału siewnego zawiera, m.in. elementy wymienione w punkcie 9, tj. określenie roku założenia plantacji nasiennej, w punkcie 11, tj. informację o przedplonie, w punkcie 13, tj. informację o tym, czy plantacja nasiennej jest kwalifikowana zgodnie z systemami OECD⁷⁰ (ppkt a).

Ustalono, że we wniosku z 2023 r. (zarejestrowany we WIORiN 15 marca 2023, znak 2794-2023) nie było wpisanego roku założenia plantacji nasiennej, zgodnie z wymogiem zawartym w art. 36 ust. 7 ustawy o *nasiennictwie*, punkt 9.

We wniosku z 2022 r. (zarejestrowany we WIORiN 15 marca 2022 r., znak 2354-2022) nie wpisano informacji o przedplonie i nie zawarto informacji o tym, czy plantacja nasiennej jest kwalifikowana zgodnie z systemami OECD – wymogi zawarte w art. 36 ust. 7 ustawy o *nasiennictwie*, punkty odpowiednio: 11, 13.

Podmioty, które złożyły ww. niekompletne wnioski nie zostały wezwane do uzupełnienia braków formalnych, do czego zobowiązywał przepis art. 64 § 2 *Kodeksu Postępowania Administracyjnego*⁷¹, w którym przewidziano, że w przypadku braków formalnych podania wzywa się wnoszącego do usunięcia braków w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że⁷²: w objętych analizą wnioskach o dokonanie oceny polowej, wszystkie dane o których mowa w art. 36 ust. 7 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o *nasiennictwie* zostały spełnione. Brak informacji/nieuzupełnienie pola we wniosku dot. numeru wnioskodawcy z rejestru, symbolu stopnia uznania plantacji, czy też nie zaznaczenie próby plantacji nasiennej do oceny tożsamości (pobrano/nie pobrano) – a dołączenie do wniosku protokołu

⁷⁰ OECD – Organization for Economic Co-operation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju).

⁷¹ Dalej Kpa.

⁷² Pismo z dnia 19 października 2023 r., znak: WI.1610.1.2023.

pobrania prób do oceny tożsamości i czystości odmianowej, nie stanowią podstawy do wezwania wnioskodawcy o uzupełnienie „braków”. Wnioskodawca wypełnił wniosek w prawidłowy sposób, zgodny z zapisami ustawy (art. 36 ust. 7). Ponadto dołączył niezbędne dokumenty (np. protokół pobrania prób do oceny tożsamości i czystości odmianowej). Wzór wniosku został opracowany w oparciu o ustawę o nasiennictwie. Dodano również inne pola, które stanowią element pomocniczy w dokonywanej ocenie – nie są jednak obowiązkowe (wnioskodawca może, lecz nie musi podawać tych danych). W przypadku nie podania ich przez wnioskodawcę brak jest podstaw do: nierozpatrzenia takiego wniosku czy też wezwania do uzupełnienia. Wnioski o dokonanie oceny polowej materiału siewnego roślin rolniczych zostały prawidłowo wypełnione. Nie ma więc podstaw, by twierdzić że przyjmowane były wnioski nierzetelnie wypełnione.

Wojewódzki Inspektor wyjaśniła⁷³, że: odnośnie wniosku z:

- 2023 r. – brak wpisanego roku założenia plantacji;
- 2022 r. – brak informacji o przedplonie, czy plantacja nasienna kwalifikowana jest zgodnie z systemami OECD. Ww. wnioski o ocenę polową plantacji nasiennych dot. uprawy pszenżyta ozimego. Nie wzywano do uzupełnienia braków formalnych biorąc pod uwagę m.in.:
- termin umożliwiający właściwe dokonanie oceny polowej,
- interes społeczny,
- znane z urzędu informacje, to jest podstawy agrotechniki oraz równowaga systemu krajowego z OECD,
- możliwość pozyskania brakujących informacji na etapie weryfikacji danych zawartych we wniosku ze stanem faktycznym. Kwalifikator po dokonaniu oceny i weryfikacji wniosku, potwierdził zgodność brakujących danych wymaganiami szczegółowymi w arkuszu oceny polowej. Na tej podstawie przystąpił do oceny plantacji.

NIK nie podziela stanowiska zawartego w wyjaśnieniach, biorąc pod uwagę niezbędne ustawowe wymogi stawiane składanym przez podmioty wnioskom o dokonanie oceny polowej materiału siewnego, celem zapewnienia rzetelnej oceny polowej materiału siewnego przez WIORiN.

(akta kontroli: Tom I str. 116-136, 246-298, Tom II str. 156-160)

2. Urzędowy kwalifikator przeprowadzający kontrolę pracy akredytowanego kwalifikatora w dniu 26 czerwca 2019 r. sporządził protokół kontroli⁷⁴, pomimo, że nie stwierdził nieprawidłowości. Kontrolowany kwalifikator posiadał akredytację do przeprowadzenia oceny stanu plantacji i podczas oceny jego czynności na trzech plantacjach nie zostały stwierdzone nieprawidłowości. W związku z tym w polu „wynik kontroli” zapisano – *Brak uwag do pracy kwalifikatora.*

Działanie takie było nieprawidłowe biorąc pod uwagę przepis § 15 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, w myśl którego, z kontroli pracy urzędowych kwalifikatorów, akredytowanych kwalifikatorów, urzędowych próbobiorców i akredytowanych próbobiorców sporządza się notatkę służbową, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - protokół kontroli.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *Sporządzenie protokołu kontroli zamiast notatki, jest omyłką pisarską. W ramach nadzoru nad urzędowym próbobiorcą/kwalifikatorem pouczono kontrolujących, aby czynności kontrolne dokumentować zgodnie z Rozporządzeniem MRiRW z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, wymagań do dokonywania tej oceny oraz nadzoru i kontroli pracy podmiotów dokonujących tej oceny. Należy*

⁷³ Pismo znak: WI.1610.1.2023 z 26 października 2023 r.

⁷⁴ Znak sprawy: OLU.7113.16.2019 , protokół kontroli kwalifikatora nr 37/2019/OLU z 26 czerwca 2019 r.

dodać, że sama forma dokumentowania czynności kontrolnych nie wpłynęła na wynik przeprowadzonej kontroli.

(akta kontroli: Tom I str. 299-300, Tom II str. 152-155)

3. W dniu 29 listopada 2021 r. urzędowy próbobiorca dokonał kontroli pracy akredytowanego próbobiorcy materiału siewnego w zakresie prawidłowości sporządzanej dokumentacji dotyczącej oceny materiału siewnego oraz przestrzegania przepisów § 5 i 11 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego. Kontrolą objęto okres od 16 stycznia 2020 r. do 29 listopada 2021 r. Kontrolowany próbobiorca posiadał akredytację do pobierania prób materiału siewnego kategorii elitarny i kwalifikowany nasion rolniczych. Urzędowy próbobiorca przeanalizował sporządzone przez akredytowanego próbobiorcę protokoły pobrania prób materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych do oceny laboratoryjnej, nie stwierdził uchybień i nie wydał zaleceń. Na okoliczność przeprowadzonej kontroli dokonujący oceny pracy akredytowanego próbobiorcy sporządził protokół⁷⁵, pomimo braku stwierdzenia nieprawidłowości i co za tym idzie, sformułowania zaleceń.

Drugi przypadek dotyczący niewłaściwego udokumentowania przebiegu i wyniku kontroli miał miejsce podczas kontroli pracy akredytowanego próbobiorcy materiału siewnego 21 marca 2019 r. Także w tej sprawie, pomimo braku stwierdzonych nieprawidłowości, został sporządzony protokół⁷⁶, a nie notatka służbowa.

Działanie takie było nieprawidłowe biorąc pod uwagę przepis § 15 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, zgodnie z którym, z kontroli pracy urzędowych kwalifikatorów, akredytowanych kwalifikatorów, urzędowych próbobiorców i akredytowanych próbobiorców sporządza się notatkę służbową, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – protokół kontroli.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *Sporządzenie protokołu kontroli zamiast notatki jest omyłką pisarską. W ramach nadzoru nad urzędowym próbobiorcą/kwalifikatorem pouczono kontrolujących, aby czynności kontrolne dokumentować zgodnie z Rozporządzeniem MRiRW z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego, wymagań do dokonywania tej oceny oraz nadzoru i kontroli pracy podmiotów dokonujących tej oceny. Należy dodać, że sama forma dokumentowania czynności kontrolnych nie wpłynęła na wynik przeprowadzonej kontroli.*

(akta kontroli: Tom I str. 326-327, 382-383, Tom II str. 152-155, Tom IV str. 47-49)

4. W 2019 r. urzędowy próbobiorca nie był objęty kontrolą. W myśl § 16 rozporządzenia w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego kontrole pracy urzędowych kwalifikatorów, akredytowanych kwalifikatorów, urzędowych próbobiorców i akredytowanych próbobiorców przeprowadza się w każdym sezonie produkcji, nie rzadziej jednak, niż raz w roku.

W wyjaśnieniach z dnia 26 października 2023 r. Wojewódzki Inspektor podał, że: *WIORiN nie kontrolował z przyczyn niezależnych (dłuższa nieobecność pracownika), a konieczność pobrania prób, od 2021 r. do nadal – próbobiorca ISTA – nadzór sprawuje Referencyjne Laboratorium Nasienne GIORiN w Poznaniu.*

W drugich wyjaśnieniach z dnia 8 listopada 2023 r. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że: *Urzędowy próbobiorca nie był objęty kontrolą w 2019 r. z uwagi na zaistniałą sytuację, to jest dłuższą nieobecność inspektora, który był wyznaczony do skontrolowania w momencie wpłynięcia wniosku o pobranie prób.*

⁷⁵ Nr 264/2021/OKO z 29 listopada 2021 r., znak sprawy: OKO.7113.4.29.2021.

⁷⁶ Protokół kontroli nr 42b/2019/OKO z 21 marca 2019 r., znak sprawy: OKO.7113.2.1.2019.

Biorąc pod uwagę interes społeczny i publiczny oraz konieczność pobrania prób podjęto decyzję o niezwłocznym ich pobraniu. Dodać należy, że w kolejnych latach był objęty kontrolą i jest to jedyny na terenie województwa podkarpackiego próbobiorca ISTA.

NIK nie podziela argumentów zawartych w wyjaśnieniach Wojewódzkiego Inspektora dotyczących niekontrolowania w 2019 r. próbobiorcy materiału siewnego biorąc pod uwagę wspomniany wyżej przepis § 16 rozporządzenia *w sprawie szkoleń z zakresu oceny materiału siewnego*. Nakłada on obowiązek przeprowadzenia kontroli pracy m.in. urzędowych próbobiorców, nie rzadziej niż raz w roku. Jest to ustawowe minimum w kwestii nadzoru wojewódzkiego inspektora nad urzędowymi próbobiorcami celem zapewnienia przestrzegania przez nich przepisów, w szczególności dotyczących obowiązujących metodyk oceny materiału siewnego oraz wymagań w zakresie wytwarzania i oceny materiału siewnego. Fakt, że objęty kontrolą próbobiorca jest jedynym na terenie województwa podkarpackiego próbobiorcą ISTA nie zwalnia wojewódzkiego inspektora od pełnienia nad nim nadzoru, poprzez m.in. kontrolę wykonywanej przez niego pracy nie rzadziej, niż raz w roku w formach wymienionych w art. 81 ust. 3 ustawy *o nasiennictwie*.

(akta kontroli: Tom II str.156-160, Tom IV str. 365-368)

5. Wszystkie objęte analizą rachunki wystawione z tytułu przeprowadzenia oceny polowej, pobrania próby pierwszej do oceny laboratoryjnej lub do oceny tożsamości, wydania etykiet zostały wystawione z terminem płatności wskazanym w formie konkretnej daty, którą określono, jako 14 dni od daty wystawienia rachunku. Stanowiło to naruszenie art. 115 ust. 3 ustawy *o nasiennictwie*, zgodnie, z którym opłaty m.in za pobranie urzędowych prób, dokonanie oceny polowej, wydanie etykiet i plomb urzędowych wnoszą się na podstawie rachunku wystawionego przez wojewódzkiego inspektora w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego rachunku. Trzy z pięciu rachunków wysłano listem zwykłym, dwa zostały odebrane osobiście, przy czym nie odnotowano terminu ich odebrania.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *rachunki zostały wystawione z terminem płatności - określonym konkretnym dniem, a nie w terminie 14 dni od dnia doręczenia rachunku z powodu przeoczenia pracownika.*

(akta kontroli: Tom IV str. 8-46)

6. Etykiety urzędowe zostały wydane kontrahentowi dwa dni przed uregulowaniem przez niego opłaty, w wysokości 81,70 zł, za ich wydanie. Zgodnie z art. 117 pkt 8 ustawy *o nasiennictwie*; w razie nieuiszczenia opłaty za wydanie etykiet i plomb nie wydaje się m.in. etykiet i plomb urzędowych.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *etykiety urzędowe zostały wydane podmiotowi dwa dni przed uiszczeniem przez niego płatności z powodu przeoczenia pracownika.*

(akta kontroli: Tom IV str. 24-32, 47-49)

7. Wszystkie wyniki oceny polowej, za przeprowadzenie których naliczono opłaty w trzech rachunkach objętych badaniem zgodnie z treścią wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora zostały odebrane przez kontrahentów osobiście, bez udokumentowania kto i kiedy je odebrał. Zgodnie z art. 39 § 3 Kpa, organ administracji publicznej w przypadku braku możliwości doręczenia pisma na adres do doręczeń elektronicznych doręcza pisma: za pokwitowaniem, w tym przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - *Prawo pocztowe*⁷⁷, albo przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy. Ponadto zgodnie z art. 46 § 1 i 2 Kpa odbierający pismo potwierdza doręczenie mu pisma swoim podpisem ze wskazaniem daty doręczenia, a jeżeli odbierający pismo

⁷⁷ Dz.U. z 2022 r. poz. 896, 1933 i 2042.

uchyla się od potwierdzenia doręczenia lub nie może tego uczynić, doręczający sam stwierdza datę doręczenia oraz wskazuje osobę, która odebrała pismo, i przyczynę braku jej podpisu.

Według wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora wyniki oceny polowej zostały odebrane osobiście, a fakt ten nie został udokumentowany przez pracownika z uwagi na przeoczenie.

(akta kontroli: Tom IV str. 8-23, 33-38, 44-49)

8. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) nie sporządzano planów działalności zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania, tj. według wzoru określonego w załączniku nr 1.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *w celu zastosowania uproszczeń przyjęto sporządzanie planu działalności na dany rok w ramach kontroli zarządczej w innej formie, opartej na druku składanym do Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, tj. innej, niż wg wzoru stanowiącego załącznik do rozporządzenia /.../.*

(akta kontroli: Tom IV str. 164-182, 201-219, 239-255, 277-293, 316-332, 345-348)

9. W okresie objętym kontrolą w WIORiN nie sporządzano sprawozdań z wykonania planu działalności zgodnie z § 7 rozporządzenia w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania, tj. według wzoru wskazanego w załączniku nr 2.

Wojewódzki Inspektor Pani Edyta Wilk wyjaśniła, że: *brak stosowania druku nr 2 z rozporządzenia spowodowany jest podobnie, jak przy sporządzaniu planu, zastosowaniem pewnych uproszczeń, tj. powiązaniem wykonania kontroli zarządczej z realizacją budżetu zadaniowego. W protokołach odnosimy wykonanie mierników i realizację działań do planu sporządzonego wg wzoru stosowanego w WIORiN w Rzeszowie.*

(akta kontroli: Tom IV str. 183-197, 220-235, 256-273, 294-312, 333-344, 345-348)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski

1. Dokonywanie oceny polowej materiału siewnego w oparciu o kompletne wnioski zawierające dane wymienione w art. 36 ust. 7 ustawy o nasiennictwie.
2. Przeprowadzanie kontroli pracy próbobiorców w każdym sezonie produkcji, nie rzadziej niż raz w roku.
3. Wystawianie rachunków z tytułu opłat, m.in. za: dokonanie oceny tożsamości odmianowej oraz czystości odmianowej materiału siewnego, pobieranie urzędowych prób, dokonanie oceny polowej i laboratoryjnej materiału siewnego, wydawanie świadectw mieszanki materiału siewnego oraz etykiet i plomb urzędowych zgodnie z ustawowym terminem płatności 14 dni od dnia doręczenia tego rachunku.
4. Wydawanie etykiet i plomb urzędowych po uiszczeniu opłaty.
5. Doręczanie świadectw oceny polowej za pokwitowaniem.
6. Sporządzanie planów działalności zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania.
7. Sporządzanie sprawozdań z wykonania planu działalności zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 15 grudnia 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

Kontrolerzy
Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

z up.
p.o. Wicedyrektora
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
/-/
Robert Łukasz

Agnieszka Pomykała
Specjalista kontroli państwowej

/-/